

LIITE I — YLEISET EHDOT**SISÄLLYSLUETTELO**

LIITE I — YLEISET EHDOT	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	1
OSA A – OIKEUDELLISET JA HALLINNOLLISET MÄÄRÄYKSET	4
II.1. artikla — Määritelmät	4
II.2. artikla — Avustuksen saajien yleiset velvollisuudet ja tehtävät	5
II.2.1. Avustuksen saajien yleiset velvollisuudet ja tehtävät	5
II.2.2. Kunkin avustuksen saajan yleiset velvollisuudet ja tehtävät.....	5
II.2.3. Koordinaattorin yleiset velvollisuudet ja tehtävät.....	6
II.3. artikla — Sopimuspuolten välinen viestintä.....	7
II.3.1. Viestien muoto ja toimitustavat.....	7
II.3.2. Viestin toimituspäivämäärä.....	7
II.4. artikla — Vahingonkorvausvastuu	7
II.5. artikla — Eturistiriidat.....	8
II.6. artikla — Luottamuksellisuus.....	8
II.7. artikla — Henkilötietojen käsittely.....	8
II.7.1. Komission suorittama henkilötietojen käsittely	8
II.7.2. Avustuksen saajien suorittama henkilötietojen käsittely.....	9
II.8. artikla — Unionin rahoituksen näkyvyys.....	9
II.8.1. Unionin rahoitusta koskevat tiedot ja Euroopan unionin tunnuksen käyttö	9
II.8.2. Komission vastuun poissulkeva vastuuvapauslauseke.....	10
II.9. artikla — Olemassa olevat oikeudet ja tulosten omistusoikeus ja käyttö (immateriaalioikeudet mukaan luettuina).....	10
II.9.1. Avustuksen saajilla oleva tulosten omistusoikeus	10
II.9.2. Olemassa olevat oikeudet.....	10
II.9.3. Unionilla oleva tulosten ja olemassa olevien oikeuksien käyttöoikeus	11
II.10. artikla — Hankkeen toteuttamiseksi tarvittavien sopimusten tekeminen	12
II.11. artikla — Hankkeeseen kuuluvien tehtävien suorittaminen alihankintana	12
II.12. artikla — Kolmansille myönnettävä taloudellinen tuki.....	13
II.13. artikla — Sopimukseen tehtävät muutokset	14

II.14. artikla — Maksuja koskevien saamisten siirtäminen kolmansille osapuolille	14
II.15. artikla — Ylivoimainen este.....	15
II.16. artikla — Hankkeen toteuttamisen keskeyttäminen	15
II.16.1. Toteuttamisen keskeyttäminen avustuksen saajien toimesta.....	15
II.16.2. Toteuttamisen keskeyttäminen komission toimesta	15
II.16.3. Keskeyttämisen vaikutukset	17
II.17. artikla — Sopimuksen purkaminen	17
II.17.1. Sopimuksen purkaminen koordinaattorin toimesta	17
II.17.2. Yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen lopettaminen koordinaattorin toimesta.....	18
II.17.3. Sopimuksen purkaminen tai yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen lopettaminen komission toimesta	18
II.17.4. Purkamisen ja osallistumisen lopettamisen vaikutukset.....	20
II.18 artikla — Sovellettava laki, riitojen ratkaiseminen ja täytäntöönpanokelpoinen päätös	22
OSA B — RAHOITUSMÄÄRÄYKSET	23
II.19. artikla — Avustuskelpoiset kustannukset.....	23
II.19.1. Kustannusten avustuskelpoisuusehdot	23
II.19.2. Avustuskelpoiset välittömät kustannukset.....	23
II.19.3. Avustuskelpoiset välilliset kustannukset	25
II.19.4. Kustannukset, jotka eivät ole avustuskelpoisia	25
II.20. artikla — Ilmoitettujen määrien yksilöitävyys ja todennettavuus	25
II.20.1. Kustannusten ja rahoitusosuuksien ilmoittaminen	25
II.20.2. Ilmoitettujen kustannusten ja rahoitusosuuksien perusteena oleva kirjanpito- ja muu asiakirja-aineisto.....	26
II.20.3. Kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuuden määrittämistä koskevat edellytykset.....	27
II.21. artikla — Avustuksen saajien sidosyhteisöjen kustannusten avustuskelpoisuus.....	28
II.22. artikla — Budjettisiirrot.....	28
II.23. artikla — Raportointivaatimusten noudattamatta jättäminen.....	29
II.24. artikla — Maksujen ja maksuajan keskeyttäminen	29
II.24.1. Maksujen keskeyttäminen	29
II.24.2. Maksuajan keskeyttäminen.....	31
II.25. artikla — Avustuksen lopullisen määrän laskeminen	31
II.25.1. Vaihe 1 — Korvausosuuden soveltaminen avustuskelpoisiin kustannuksiin ja yksikkökorvaukseen, kiinteämääräiseen	

korvaukseen ja kertakorvaukseen perustuvien rahoitusosuuksien lisääminen.....	32
II.25.2. Vaihe 2 — Määrän rajoittaminen <i>avustuksen enimmäismäärään</i>	32
II.25.3. Vaihe 3 — Voiton tuottamista koskevaan kieltoon perustuva vähennys.....	32
II.25.4. Vaihe 4 — Sopimuksenvastaisesta toteutuksesta tai muiden sopimusvelvoitteiden rikkomisesta johtuva vähennys	33
II.26. artikla — Takaisinperintä	34
II.26.1. Takaisinperintä loppumaksun yhteydessä	34
II.26.2. Takaisinperintä loppumaksun suorittamisen jälkeen.....	34
II.26.3. Takaisinperintämenettely.....	34
II.26.4. Viivästyskorko.....	35
II.26.5. Pankkikulut.....	35
II.27. artikla — Tarkastukset ja arviointi	35
II.27.1. Tekniset ja taloudelliset tarkastukset ja väli- ja loppuarvioinnit	35
II.27.2. Asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus.....	36
II.27.3. Tiedonantovelvollisuus.....	36
II.27.4. Paikalla tehtävät tarkastukset.....	37
II.27.5. Tarkastukseen liittyvä kuulemismenettely	37
II.27.6. Tarkastushavaintojen vaikutukset.....	37
II.27.7. Systemisiä tai toistuvia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia, petoksia ja velvoitteiden rikkomisia koskevat oikaisut	37
II.27.8. OLAFin tarkastukset ja todentamiset	40
II.27.9. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastukset.....	40

OSA A – OIKEUDELLISET JA HALLINNOLLISET MÄÄRÄYKSET

II.1. ARTIKLA — MÄÄRITELMÄT

Tässä sopimuksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

'hanke': toimintokokonaisuus tai hanke, jota varten avustus myönnetään ja jonka avustuksen saajat toteuttavat liitteessä I kuvatun mukaisesti;

'luottamukselliset tiedot tai asiakirjat': kaikki sellaiset (missä tahansa muodossa olevat) tiedot tai asiakirjat, jotka sopimuspuoli on saanut toiselta sopimuspuolelta tai joihin kumpi tahansa sopimuspuoli on tutustunut sopimuksen täyttämisen yhteydessä ja joiden toinen sopimuspuoli on kirjallisesti ilmoittanut olevan luottamuksellisia. Tällaisiin tietoihin tai asiakirjoihin ei saa sisältyä julkisesti saatavilla olevaa tietoa tai julkisesti saatavilla olevia asiakirjoja;

'eturistiriita': tilanne, jossa sopimuksen riippumaton ja puolueeton täyttäminen avustuksen saajan toimesta vaarantuu syistä, jotka liittyvät perhe- tai tunnesiteisiin, poliittiseen tai kansalliseen yhteenkuuluvuuteen, taloudellisiin etuihin tai muihin sopimuksen kohteeseen liittyviin yhteisiin etuihin, joita avustuksen saajalla on komission tai kolmannen osapuolen kanssa;

'välittömät kustannukset': hankkeen toteuttamiseen välittömästi liittyvät kustannukset, jotka voidaan tämän vuoksi kohdentaa suoraan hankkeeseen. Niihin ei saa sisältyä välillisiä kustannuksia;

'ylivoimainen este': sopimuspuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella oleva ennalta arvaamaton poikkeuksellinen tilanne tai tapahtuma, joka estää jompaakumpaa sopimuspuolista täyttämästä jotakin sopimuksen mukaisista velvoitteistaan, joka ei johdu jommankumman sopimuspuolen, alihankkijoiden tai sidosyhteisöjen tai taloudellista tukea saavien kolmansien osapuolten virheestä tai tuottamuksesta ja joka osoittautuu sellaiseksi, ettei sitä voida välttää silloinkaan, kun nämä noudattavat asianmukaista huolellisuutta; Seuraaviin ei voida vedota ylivoimaisena esteenä: työmarkkinakiistat, lakot, taloudelliset vaikeudet, palveluun liittyvät laiminlyönnit, laitteiden tai materiaalien viat tai niiden saataville asettamiseen liittyvät viiveet, paitsi jos ne ovat välittömästi seurausta asian kannalta merkityksellisestä ylivoimaisesta esteestä;

'muodollinen ilmoitus': sopimuspuolten välinen kirjallinen viesti, joka on toimitettu postitse tai sähköpostitse;

'petos': unionin taloudellisiin etuihin vaikuttava tahallinen teko tai laiminlyönti, joka liittyy väärin, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen käyttöön tai esittämiseen tai tietojen ilmoittamatta jättämiseen erityisen veloitteen vastaisesti;

'toteutusjakso': I.2 artiklan 2 kohdassa määritelty hankkeen muodostavien toimintojen toteuttamisjakso;

'välilliset kustannukset': kustannukset, jotka eivät välittömästi liity hankkeen toteuttamiseen ja joita ei tämän vuoksi voida kohdentaa suoraan hankkeeseen. Niihin ei saa sisältyä kustannuksia, jotka voidaan katsoa avustuskelpoisiksi välittömiksi kustannuksiksi tai jotka on ilmoitettu tällaisina kustannuksina;

'sääntöjenvastaisuus': unionin oikeuteen sisältyvän säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka on seurausta avustuksen saajan teosta tai laiminlyönnistä ja joka aiheuttaa tai voisi aiheuttaa vahinkoa unionin talousarviolle;

'avustuksen enimmäismäärä': I.3 artiklan 1 kohdassa määritelty EU:n hankkeeseen osoittaman rahoitusosuuden enimmäismäärä;

'olemassa oleva aineisto': kaikki aineisto, asiakirja-aineisto, teknologia ja taitotieto, joka on olemassa ennen kuin avustuksen saaja käyttää sitä tuloksen tuottamiseen hankkeen toteuttamisen yhteydessä;

'olemassa oleva oikeus': olemassa olevaan aineistoon kohdistuva immateriaalioikeus; tällainen oikeus voi olla avustuksen saajalle tai kolmannelle osapuolelle kuuluva omistusoikeus, lisenssi ja/tai käyttöoikeus;

'avustuksen saajaan sidoksissa oleva henkilö': henkilö, jolla on valtuudet edustaa avustuksen saajaa tai tehdä päätöksiä sen puolesta;

'aloituspäivä': I.2 artiklan 2 kohdan mukainen hankkeen toteuttamisen aloituspäivä;

'alihankinta': II.10 artiklassa tarkoitettu hankintasopimus, jonka mukaisesti kolmas osapuoli suorittaa liitteessä II kuvattuun hankkeeseen kuuluvia tehtäviä;

'huomattava virhe': toimesta tai laiminlyönnistä johtuva sopimusmääräyksen rikkominen, joka aiheuttaa tai voi aiheuttaa vahinkoa unionin talousarviolle.

II.2. ARTIKLA — AVUSTUKSEN SAAJIEN YLEISET VELVOLLISUUDET JA TEHTÄVÄT

II.2.1. Avustuksen saajien yleiset velvollisuudet ja tehtävät

Avustuksen saajilla on seuraavat yleiset velvollisuudet ja tehtävät:

- a) ne ovat yhteisvastuussa *hankkeen* toteuttamisesta tämän sopimuksen mukaisesti. Jos avustuksen saaja ei toteuta osuuttaan *hankkeesta*, vastuu tämän osuuden toteuttamisesta siirtyy muille avustuksen saajille (kuitenkin ilman, että *avustuksen enimmäismäärää* korotetaan);
- b) niiden on noudatettava yhteisesti ja yksittäin kaikkia niitä oikeudellisia velvoitteita, jotka niillä on sovellettavan EU-lainsäädännön sekä kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön nojalla;
- c) niiden on huolehdittava tarvittavista keskinäisistä järjestelyistä *hankkeen* asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Näiden järjestelyjen on oltava tämän sopimuksen määräysten mukaisia. Niistä on tehtävä avustuksen saajien kesken yhteistyösopimus, jos erityisehdoissa tätä edellytetään.

II.2.2. Kunkin avustuksen saajan yleiset velvollisuudet ja tehtävät

Kunkin avustuksen saajan on

- a) välittömästi ilmoitettava koordinaattorille kaikista sellaisista tiedossaan olevista tapahtumista tai olosuhteista, jotka voivat vaikuttaa *hankkeen* toteuttamiseen tai viivästyttää sen toteuttamista;
- b) ilmoitettava koordinaattorille välittömästi
 - i) kaikista oikeudellisessa, taloudellisessa tai teknisessä tilanteessaan, organisaatiossaan tai omistussuhteissaan tapahtuneista muutoksista ja kaikista nimeään, osoitetaan tai laillista edustajaansa koskevista muutoksista;
 - ii) kaikista sidosyhteisöjensä oikeudellisessa, taloudellisessa tai teknisessä tilanteessa, organisaatiossa tai omistussuhteissa tapahtuneista muutoksista ja kaikista sidosyhteisöjensä nimiä, osoitteita tai laillisia edustajia koskevista muutoksista;
- c) toimitettava koordinaattorille hyvissä ajoin
 - i) tiedot, jotka tarvitaan sopimuksen mukaisten raporttien, taloutta koskevien selvitysten ja muiden asiakirjojen laatimiseksi,
 - ii) kaikki asiakirjat, jotka tarvitaan II.27 artiklan mukaisia tarkastuksia tai arviointeja varten.
 - iii) kaikki komissiolle sopimuksen mukaisesti toimitettavat muut tiedot, ellei sopimuksessa määrätä, että avustuksen saajan on toimitettava kyseiset tiedot komissiolle suoraan.

II.2.3. Koordinaattorin yleiset velvollisuudet ja tehtävät

Koordinaattorin on

- a) seurattava *hankkeen* toteuttamista varmistaakseen, että *hanketta* toteutetaan sopimusehtojen mukaisesti.
- b) välitettävä kaikki viestit avustuksen saajien ja komission välillä, ellei sopimuksessa toisin määrätä; koordinaattorin on etenkin
 - i) ilmoitettava komissiolle välittömästi
 - kaikista avustuksen saajien tai niiden sidosyhteisöjen nimiä, osoitteita tai laillisia edustajia koskevista muutoksista;
 - kaikista avustuksen saajien tai niiden sidosyhteisöjen oikeudellista, taloudellista tai teknistä tilannetta tai organisaatiota tai omistussuhteita koskevista muutoksista;
 - kaikista sellaisista tiedossaan olevista tapahtumista tai olosuhteista, jotka voivat vaikuttaa *hankkeen* toteuttamiseen tai viivästyttää sen toteuttamista;
 - ii) toimitettava komissiolle kaikki sellaiset asiakirjat ja tiedot, joita edellytetään sopimuksen mukaisesti, ellei sopimuksessa toisin määrätä; kun tietoja tarvitaan muilta avustuksen saajilta, koordinaattori on vastuussa pyydettyjen tietojen hankkimisesta sekä niiden paikkansapitävyyden varmistamisesta ennen niiden toimittamista komissiolle;
- c) toteutettava sopimuksen mukaisten vakuuksien asettamiseksi tarvittavat toimenpiteet;

- d) laadittava maksupyynnöt sopimuksen mukaisesti;
- e) varmistettava, että kaikki maksut suoritetaan muille avustuksen saajille asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä, jos se on nimetty ainoaksi, kaikkien avustuksen saajien puolesta toimivaksi maksujen vastaanottajaksi;
- f) toimitettava kaikki asiakirjat, jotka tarvitaan ennen loppumaksun suorittamista aloitettuja II.27 artiklan mukaisia tarkastuksia varten, ja asiakirjat, jotka tarvitaan saman artiklan mukaisia arviointeja varten.

Koordinaattori ei saa antaa mitään tehtävistään toimeksi muille avustuksen saajille tai osapuolille.

II.3. ARTIKLA — SOPIMUSPUOLTEN VÄLINEN VIESTINTÄ

II.3.1. Viestien muoto ja toimitustavat

Kaikki sopimukseen tai sen täyttämiseen liittyvät viestit on

- a) toimitettava kirjallisina (paperilla tai sähköisesti);
- b) varustettava sopimuksen numerolla; ja
- c) toimitettava käyttämällä I.6 artiklassa ilmoitettuja yhteystietoja.

Jos sopimuspuoli pyytää toimittamaan sähköisen viestin paperilla kohtuullisessa ajassa, lähettäjän on toimitettava kyseinen viesti alkuperäisenä allekirjoitettuna paperiasiakirjana mahdollisimman pian.

II.3.2. Viestin toimituspäivämäärä

Viesti katsotaan toimitetuksi, kun vastaanottajana oleva sopimuspuoli on vastaanottanut sen, ellei sopimuksessa määrätä, että viesti katsotaan toimitetuksi sen lähetyspäivänä.

Vastaanottajana olevan sopimuspuolen katsotaan vastaanottaneen sähköpostiviestin sen lähetyspäivänä, jos se on lähetetty I.6 artiklassa annettuun sähköpostiosoitteeseen. Lähettäjänä olevan sopimuspuolen on pystyttävä osoittamaan lähetyspäivä. Jos lähettäjänä oleva sopimuspuoli saa viestin, jonka mukaan sen viestiä ei ole voitu toimittaa vastaanottajalle, sen on pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan, että toinen sopimuspuoli saa viestin sähköpostitse tai postitse. Lähettäjänä olevan sopimuspuolen ei tällaisessa tilanteessa katsota laiminlyöneen velvoitettaan lähettää kyseinen viesti asetetussa määräajassa.

Komission katsotaan vastaanottaneen postin tai lähettipalvelun välityksellä toimitetun postilähetyksen päivänä, jona I.6 artiklan 2 kohdassa mainittu yksikkö on rekisteröinyt sen.

Vastaanottajana olevan sopimuspuolen katsotaan vastaanottaneen *muodolliset ilmoitukset* päivänä, joka on merkitty vastaanottopäiväksi lähettäjänä olevan sopimuspuolen saamaan todisteeseen siitä, että viesti on toimitettu nimetylle vastaanottajalle.]

II.4. ARTIKLA — VAHINGONKORVAUSVASTUU

II.4.1. Komissio ei vastaa avustuksen saajien aiheuttamista tai niille aiheutuneista vahingoista, *hankkeen* toteuttamisen seurauksena tai sen aikana kolmansille aiheutuneet vahingot mukaan luettuina.

II.4.2. Lukuun ottamatta tapauksia, joissa on kyse ylivoimaisesta esteestä, avustuksen saajien on korvattava komissiolle kaikki vahingot, joita sille on aiheutunut *hankkeen* toteuttamisesta tai siitä, ettei *hanketta* ole toteutettu täysin sopimuksen mukaisesti.

II.5. ARTIKLA — ETURISTIRIIDAT

II.5.1. Avustuksen saajien on toteutettava kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen eturistiriitojen estämiseksi.

II.5.2. Avustuksen saajien on viipymättä ilmoitettava komissiolle kaikista tilanteista, jotka muodostavat eturistiriidan tai todennäköisesti johtavat eturistiriitaan. Niiden on viipymättä toteutettava kaikki tilanteen korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Komissio voi tarkistaa, että toteutetut toimenpiteet ovat asianmukaiset, ja se voi vaatia lisätoimenpiteiden toteuttamista asettamassaan määräajassa.

II.6. ARTIKLA — LUOTTAMUKSELLISUUS

II.6.1. Sopimuspuolten on käsiteltävä luottamuksellisina kaikkia *luottamuksellisia tietoja ja asiakirjoja hankkeen* toteuttamisen aikana ja loppumaksun suorittamisen jälkeisen viiden vuoden jakson ajan.

II.6.2. Sopimuspuolet saavat käyttää *luottamuksellisia tietoja ja asiakirjoja* muuhun tarkoitukseen kuin sopimuksen mukaisten velvoitteidensa täyttämiseen ainoastaan, jos ne ovat etukäteen saaneet tähän toiselta sopimuspuolelta kirjallisen suostumuksen.

II.6.3. Luottamuksellisuutta koskevaa velvoitetta ei sovelleta, jos

- a) tiedot tai asiakirjat luovuttava sopimuspuoli vapauttaa toisen sopimuspuolen tästä velvoitteesta;
- b) *luottamuksellisista tiedoista tai asiakirjoista* tulee julkisia muulla tavoin kuin siten, että luottamuksellisuutta koskevaa velvoitetta rikotaan;
- c) *luottamuksellisten tietojen tai asiakirjojen* julkistamista edellytetään laissa.

II.7. ARTIKLA — HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

II.7.1. Komission suorittama henkilötietojen käsittely

Komission on noudatettava kaikkien sopimukseen sisältyvien henkilötietojen käsittelyssä asetusta (EY) N:o 45/2001 ja asetusta (EU) 2016/679 sen voimaantulosta toukokuussa 2018 lähtien¹.

¹ Yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 45/2001 ja luonnollisten

Sopimuksen I.6 artiklan 1 kohdassa mainittu rekisterinpitäjä käsittelee kyseisiä tietoja ainoastaan sopimuksen täyttämiseen, hallinnointiin ja seurantaan liittyvissä tarkoituksissa tai suojataksaan EU:n taloudellisia etuja, II.27 artiklan mukaiset tarkastukset ja todentamiset mukaan luettuina.

Avustuksen saajilla on oikeus tutustua henkilötietoihinsa ja oikaista kaikki kyseiset tiedot. Niiden on lähetettävä kaikki tässä tarkoituksessa tekemänsä henkilötietojensa käsittelyä koskevat tiedustelut I.6 artiklan 1 kohdassa mainitulle rekisterinpitäjälle.

Avustuksen saajat voivat milloin tahansa tehdä valituksen Euroopan tietosuojavaltuutetulle.

II.7.2. Avustuksen saajien suorittama henkilötietojen käsittely

Avustuksen saajien on noudatettava sopimuksen mukaisessa henkilötietojen käsittelyssä sovellettavaksi tulevaa EU:n ja kansallista tietosuojalainsäädäntöä (myös lupien ja ilmoitusvaatimusten osalta).

Avustuksen saajat saavat antaa henkilöstölleen pääsyn ainoastaan sellaisiin tietoihin, jotka ovat sopimuksen täyttämisen, hallinnoinnin ja seurannan kannalta ehdottoman välttämättömiä.

Avustuksen saajien on toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset turvatoimet, joissa on otettu huomioon kyseeseen tulevien henkilötietojen käsittelyyn liittyvät riskit ja kyseisten henkilötietojen luonne,

- a) estääkseen asiattomien henkilöiden pääsyn henkilötietoja käsitteleviin tietojärjestelmiin ja etenkin
 - i) estääkseen tallennusvälineiden luvattoman lukemisen, kopioimisen, muuttamisen tai siirtämisen,
 - ii) estääkseen tietojen luvattoman tallentamisen sekä tallennettujen henkilötietojen luvattoman luovuttamisen, muuttamisen tai poistamisen,
 - iii) estääkseen tiedonsiirtokeinojen avulla tapahtuvan tietojenkäsittelyjärjestelmien luvattoman käytön,
- b) varmistaakseen, että henkilöillä, joilla on oikeus käyttää tietojenkäsittelyjärjestelmää, on pääsy vain niihin henkilötietoihin, joihin heillä on käyttöoikeus;
- c) tallentaakseen tiedot siitä, mitkä henkilötiedot on ilmoitettu, milloin ja kenelle;
- d) varmistaakseen, että kolmansien lukuun käsiteltäviä henkilötietoja voidaan käsitellä ainoastaan komission määräämällä tavalla;
- e) varmistaakseen, ettei tietoja voida henkilötietojen välittämisen ja tallennusvälineiden kuljetuksen aikana lukea, kopioida tai poistaa ilman lupaa;
- f) suunnitellakseen organisaatorakenteensa siten, että se vastaa tietosuojavaatimuksia.

II.8. ARTIKLA — UNIONIN RAHOITUKSEN NÄKYVYYS

II.8.1. Unionin rahoitusta koskevat tiedot ja Euroopan unionin tunnuksen käyttö

Ellei komissio toisin ilmoita tai ellei sen kanssa toisin sovita, kaikessa avustuksen saajien yhdessä tai erikseen toteuttamassa *hanketta* koskevassa tiedotuksessa ja kaikessa niiden yhdessä tai erikseen julkaisemassa *hanketta* koskevassa aineistossa, myös konferenssien ja seminaarien yhteydessä ja kaikessa tiedotusaineistossa (kuten esitteissä, esittelylehtisissä, julisteissa, esitelmissä ja sähköisissä julkaisuissa), on

- a) mainittava, että kyseessä on *hanke*, johon unioni on myöntänyt rahoitusta; ja
- b) esitettävä Euroopan unionin tunnus.

Jos Euroopan unionin tunnus esitetään toisen logon yhteydessä, sen on oltava riittävän näkyvässä asemassa.

Euroopan unionin tunnuksen esittämisvelvollisuus ei anna avustuksen saajille yksinoikeutta tunnuksen käyttöön. Avustuksen saajat eivät saa pyrkiä hankkimaan itselleen oikeutta Euroopan unionin tunnukseen tai muuhun vastaavaan tavaramerkkiin tai logoon rekisteröimällä tai muulla keinoin.

Ensimmäisen, toisen ja kolmannen alakohdan soveltamiseksi ja niissä määrättyin ehdoin avustuksen saajat saavat käyttää Euroopan unionin tunnusta hankkimatta ensin siihen komissiolta lupaa.

II.8.2. Komission vastuun poissulkeva vastuuvapauslauseke

Kaikessa *hanketta* koskevassa, avustuksen saajien yhdessä tai erikseen missä tahansa muodossa ja mitä tahansa välinettä käyttäen toteuttamassa tiedotuksessa ja julkaisemassa aineistossa on oltava maininta siitä,

- a) että se edustaa ainoastaan laatijan näkemyksiä; ja
- b) että komissio ei ole vastuussa kyseisen tiedotuksen tai aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

II.9. ARTIKLA — OLEMASSA OLEVAT OIKEUDET JA TULOSTEN OMISTUSOIKEUS JA KÄYTTÖ (IMMATERIAALIOIKEUDET MUKAAN LUETTUINA)

II.9.1. Avustuksen saajilla oleva tulosten omistusoikeus

Hankkeen tulosten omistusoikeus, immateriaalioikeudet mukaan luettuina, sekä *hankkeeseen* liittyvien raporttien ja muiden asiakirjojen omistusoikeus kuuluu avustuksen saajille, ellei sopimuksessa toisin määrätä.

II.9.2. Olemassa olevat oikeudet

Jos komissio lähettää avustuksen saajille kirjallisen pyynnön, jossa se ilmoittaa, mitä tuloksia se aikoo käyttää, avustuksen saajien on

- a) laadittava luettelo, joka sisältää kaikki kyseisiin tuloksiin sisältyvät *olemassa olevat oikeudet*; ja
- b) toimitettava tämä luettelo komissiolle viimeistään yhdessä loppumaksupyynnön kanssa.

Avustuksen saajien on varmistettava, että niillä tai niiden sidosyhteisöillä on kaikki oikeudet käyttää kaikkia *olemassa olevia oikeuksia* sopimuksen täyttämisen aikana.

II.9.3. Unionilla oleva tulosten ja olemassa olevien oikeuksien käyttöoikeus

Avustuksen saajat myöntävät unionille seuraavat *hankkeen* tulosten käyttöoikeudet:

- a) käyttö unionin omiin tarkoituksiin ja etenkin asettaminen komissiossa ja muissa unionin toimielimissä, erillisvirastoissa ja elimissä työskentelevien käyttöön sekä jäsenvaltioiden laitosten käyttöön ja kaikkien tulosten tai niiden osien kopioiminen ja jäljentäminen kopioiden määrää rajoittamatta;
- b) jäljentäminen: oikeus sallia tulosten jäljentäminen, joka voi olla suoraa tai välillistä, tilapäistä tai pysyvää, täydellistä tai osittaista ja millä tahansa tavalla (mekaaninen, digitaalinen tai muu) ja missä tahansa muodossa toteutettua;
- c) välittäminen yleisölle: oikeus sallia tulosten langallinen tai langaton esittäminen tai välittäminen yleisölle, mukaan luettuna tulosten asettaminen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus tutustua tuloksiin itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan ajankohtana; tämä oikeus sisältää myös välittämisen tai yleisradioimisen kaapelin tai satelliitin välityksellä;
- d) jakelu: oikeus sallia kaikenlainen tulosten tai niiden jäljennösten jakelu yleisölle;
- e) muuntaminen: oikeus muokata tuloksia;
- f) kääntäminen;
- g) oikeus tallentaa ja arkistoida tulokset komissioon sovellettavien asiakirjahallintoa koskevien sääntöjen mukaisesti, mukaan lukien digitointi tai formaatin muuttaminen säilytystä tai uutta käyttötarkoitusta varten;
- h) tulosten ollessa asiakirjoja oikeus sallia asiakirjojen uudelleenkäyttö komission asiakirjojen uudelleenkäytöstä 12 päivänä joulukuuta 2011 annetun komission päätöksen 2011/833/EU mukaisesti, jos kyseinen päätös tulee sovellettavaksi ja jos asiakirjat kuuluvat päätöksen soveltamisalaan eikä niitä ole suljettu päätöksen säännöksillä sen soveltamisalan ulkopuolelle; tätä määräystä sovellettaessa ”uudelleenkäytöllä” ja ”asiakirjalla” on sama merkitys kuin päätöksessä 2011/833/EU.

Edellä lueteltuja käyttöoikeuksia voidaan tarkentaa erityisehdoissa.

Unionille voidaan myöntää lisää käyttöoikeuksia erityisehdoissa.

Avustuksen saajien on varmistettava, että unionilla on oikeus käyttää kaikkia *hankkeen* tuloksiin sisältyviä *olemassa olevia oikeuksia*. *Olemassa olevia oikeuksia* on käytettävä

samoihin tarkoituksiin ja samoin ehdoin kuin *hankkeen* tuloksia koskevia käyttöoikeuksia, ellei erityisehdoissa toisin määrätä.

Tiedot tekijänoikeuden omistajasta on annettava, jos unioni julkaisee tuloksen. Tekijänoikeuslausekkeen on oltava seuraavassa muodossa: ”© — vuosi — tekijänoikeuden omistajan nimi. Kaikki oikeudet pidätetään. Euroopan unionille on myönnetty ehdollinen lisenssi.”.

Jos avustuksen saajat myöntävät käyttöoikeuksia komissiolle, tämä ei vaikuta sen II.6 artiklan mukaiseen luottamuksellisuutta koskevaan veloitteeseen eikä avustuksen saajien II.2 artiklan 1 kohdan mukaiseen veloitteeseen.

II.10. ARTIKLA — HANKKEEN TOTEUTTAMISEKSI TARVITTAVIEN SOPIMUSTEN TEKEMINEN

II.10.1. Kun *hankkeen* toteuttaminen edellyttää avustuksen saajilta tavaroiden, urakoiden tai palvelujen hankkimista, niiden on tehtävä sopimukset kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteella tai tapauksen mukaan hinnaltaan edullisimman tarjouksen perusteella. Avustuksen saajien on samalla huolehdittava siitä, ettei eturistiriitoja synny.

Avustuksen saajien on varmistettava, että komissio, Euroopan tilintarkastustuomioistuimien ja Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) voivat käyttää II.27 artiklan mukaisia oikeuksiaan myös avustuksen saajien toimeksisaajien osalta.

II.10.2. Avustuksen saajien, jotka ovat direktiivissä 2014/24/EU² tarkoitettuja hankintaviranomaisia tai direktiivissä 2014/25/EU³ tarkoitettuja hankintayksiköitä, on noudatettava sovellettaviksi tulevia kansallisia hankintasääntöjä.

Avustuksen saajien on varmistettava, että niihin sovellettavia II.4, II.5, II.6 ja II.9 artiklan määräyksiä sovelletaan myös toimeksisaajiin.

II.10.3. Avustuksen saajat ovat yksin vastuussa *hankkeen* toteuttamisesta ja sopimuksen noudattamisesta.

II.10.4. Jos avustuksen saajat rikkovat II.10 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, asianomaiseen sopimukseen liittyvät kustannukset katsotaan II.19 artiklan 2 kohdan c, d ja e alakohdan nojalla avustuskelvottomiksi.

Jos avustuksen saajat rikkovat II.10 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, avustuksen määrää voidaan pienentää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

II.11. ARTIKLA — HANKKEESEEN KUULUVIEN TEHTÄVIEN SUORITTAMINEN ALIHANKINTANA

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/25/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta.

II.11.1. Avustuksen saajat saavat käyttää *hankkeeseen* kuuluvien tehtävien suorittamiseksi alihankintaa. Niiden on tällöin varmistettava, että II.10 artiklaan sisältyvien edellytysten lisäksi seuraavassa luetellut edellytykset täyttyvät:

- a) alihankinta ei kata *hankkeeseen* sisältyviä keskeisiä tehtäviä;
- b) alihankinnan käyttö voidaan perustella *hankkeen* luonteella ja sen toteuttamiseen liittyvillä tarpeilla;
- c) alihankinnan arvioidut kustannukset ovat selvästi erotettavissa liitteessä II olevassa alustavassa talousarviossa;
- d) koordinaattori ilmoittaa alihankinnan käyttämisestä kaikissa tapauksissa, joissa siitä ei ole määrätty liitteessä II, ja komissio hyväksyy sen. Komissio voi antaa hyväksyntänsä:
 - i) ennen kuin alihankinnan käyttö aloitetaan, jos avustuksen saajat pyytävät sopimuksen muuttamista II.13 artiklan mukaisesti; tai
 - ii) sen jälkeen, kun alihankinnan käyttö on aloitettu:
 - jos alihankinnan käytölle on esitetty erityiset perusteet teknisessä väliraportissa tai I.4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettussa teknisessä loppuraportissa; ja
 - jos alihankinnan käyttö ei aiheuta sopimukseen muutoksia, jotka saattaisivat kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen tai olisivat vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta.
- e) avustuksen saajat varmistavat, että niihin sovellettavia II.18 artiklan määräyksiä sovelletaan myös alihankkijoihin.

II.11.2. Jos avustuksen saajat rikkovat II.11 artiklan 1 kohdan a, b, c tai d alakohdan mukaisia velvoitteitaan, asianomaiseen sopimukseen liittyvät kustannukset katsotaan II.19 artiklan 2 kohdan f alakohdan nojalla avustuskelvottomiksi.

Jos avustuksen saajat rikkovat II.11 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisia velvoitteitaan, avustuksen määrää voidaan pienentää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

II.12. ARTIKLA — KOLMANSILLE MYÖNNETTÄVÄ TALOUDELLINEN TUKEA

II.12.1. Jos avustuksen saajien on *hanketta* toteuttaessaan annettava taloudellista tukea kolmansille, niiden on annettava tällainen tuki liitteen II ehtojen mukaisesti. Näiden ehtojen mukaan taloudellisesta tuesta on annettava vähintään seuraavat tiedot:

- a) taloudellisen tuen enimmäismäärä. Tämä enimmäismäärä saa olla enintään 60 000 euroa kutakin kolmatta osapuolta kohti, paitsi tapauksissa, joissa taloudellinen tuki on liitteen II mukaisesti *hankkeen* ensisijainen tarkoitus;
- b) taloudellisen tuen tarkan määrän määrittämisperusteet;
- c) kiinteä luettelo toimintotyypeistä, joille voidaan myöntää taloudellista tukea;
- d) henkilöt tai henkilöryhmät, joille voidaan myöntää taloudellista tukea;
- e) taloudellisen tuen myöntämisperusteet.

II.12.2. Poiketen siitä, mitä II.12 artiklan 1 kohdassa määrätään, jos taloudellinen tuki myönnetään palkinnon muodossa, avustuksen saajien on annettava tällainen tuki liitteen II ehtojen mukaisesti. Näiden ehtojen mukaan tällaisesta taloudellisesta tuesta on annettava vähintään seuraavat tiedot

- a) osallistumisehdot;
- b) myöntämisperusteet;
- c) palkinnon arvo;
- d) maksujärjestelyt.

II.12.3. Avustuksen saajien on varmistettava, että niihin sovellettavia II.4, II.5, II.6, II.8, II.9 ja II.27 artiklan määräyksiä sovelletaan myös taloudellista tukea saaviin kolmansiin osapuoliin.

II.13. ARTIKLA — SOPIMUKSEEN TEHTÄVÄT MUUTOKSET

II.13.1. Kaikki sopimuksen muutokset on tehtävä kirjallisesti.

II.13.2. Muuttamisen tarkoituksena tai seurauksena ei saa olla sellaisten muutosten tekeminen sopimukseen, jotka saattaisivat kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen tai olisivat vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta.

II.13.3. Kaikkien muutospyyntöjen on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- a) niiden on oltava asianmukaisesti perusteltuja;
- b) niihin on liitettävä tarvittavat perusteena olevat asiakirjat; ja
- c) ne on toimitettava toiselle sopimuspuolelle hyvissä ajoin ennen muutoksen suunniteltua voimaantuloa ja joka tapauksessa kuukautta ennen *toteutusjakson* päättymistä.

Edellä olevaa c alakohtaa ei sovelleta sellaisissa muutosta pyytäneen sopimuspuolen asianmukaisesti perustelemisissa tapauksissa, jotka toinen sopimuspuoli hyväksyy.

II.13.4. Muutospyyntö esittää avustuksen saajien puolesta koordinaattori. Jos pyyntö koskee koordinaattorin vaihtamista ilman tämän suostumusta, pyynnön esittäjinä ovat kaikki muut avustuksen saajat ja siihen on liitettävä koordinaattorin lausunto tai todisteet siitä, että tällaista lausuntoa on pyydetty kirjallisesti.

II.13.5. Muutos tulee voimaan päivänä, jona muutoksen jälkimmäisenä allekirjoittava sopimuspuoli on allekirjoittanut sen, tai muutospyyntöä hyväksymispäivänä.

Muutokset tulevat sovellettaviksi sopimuspuolten sopimana päivänä, tai jos tällaisesta päivästä ei ole sovittu, muutoksen voimaantulopäivänä.]

II.14. ARTIKLA — MAKSUJA KOSKEVIEN SAAMISTEN SIIRTÄMINEN KOLMANSILLE OSAPUOLILLE

II.14.1. Avustuksen saajat eivät saa siirtää maksuja koskevia saamisiaan komissiolta kolmannelle osapuolelle lukuun ottamatta tilanteita, joissa komissio on hyväksynyt

siirron koordinaattorin avustuksen saajien puolesta esittämästä kirjallisesta perustellusta pyynnöstä.

Jos komissio ei hyväksy siirtoa tai siirron ehtoja ei ole noudatettu, siirrolla ei ole vaikutusta komissioon.

II.14.2. Siirto ei missään olosuhteissa vapauta avustuksen saajia näiden velvoitteista komissiota kohtaan.

II.15. ARTIKLA — YLIVOIMAINEN ESTE

II.15.1. Ylivoimaisen esteen kohdanneen sopimuspuolen on viipymättä lähetettävä toiselle sopimuspuolelle *muodollinen ilmoitus*, jossa annetaan tiedot tilanteen tai tapahtuman luonteesta, sen todennäköisestä kestosta ja sen odotettavissa olevista vaikutuksista.

II.15.2. Sopimuspuolten on toteutettava toimenpiteet, jotka ovat tarpeen ylivoimaisesta esteestä mahdollisesti seurauksena olevien vahinkojen rajoittamiseksi. Niiden on parhaansa mukaan pyrittävä jatkamaan *hankkeen* toteuttamista mahdollisimman pian.

II.15.3. Sopimuspuolen, joka on kohdannut ylivoimaisen esteen, ei voida katsoa rikkoneen sopimusvelvoitteitaan, jos niiden täyttämättä jättäminen johtuu ylivoimaisesta esteestä.

II.16. ARTIKLA — HANKKEEN TOTEUTTAMISEN KESKEYTTÄMINEN

II.16.1. Toteuttamisen keskeyttäminen avustuksen saajien toimesta

Koordinaattori voi avustuksen saajien puolesta keskeyttää hankkeen toteuttamisen kokonaan tai osittain, jos se käy poikkeuksellisten olosuhteiden, etenkin ylivoimaisen esteen, vuoksi mahdottomaksi tai kohtuuttoman vaikeaksi.

Koordinaattorin on ilmoitettava komissiolle keskeyttämisestä viipymättä ja annettava tiedot

- a) keskeyttämiseen johtaneista syistä, myös poikkeuksellisten olosuhteiden ilmenemispäivästä tai -jaksosta; ja
- b) päivämäärästä, jona hankkeen toteuttamista on tarkoitus jatkaa.

Heti kun olosuhteet sallivat avustuksen saajien jatkaa *hankkeen* toteuttamista, koordinaattorin on ilmoitettava komissiolle asiasta ja esitettävä sopimuksen muuttamista koskeva pyyntö II.16 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tätä velvoitetta ei sovelleta, jos sopimus puretaan tai avustuksen saajan osallistuminen lopetetaan II.17 artiklan 1 tai 2 kohdan tai II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c tai d alakohdan mukaisesti.

II.16.2. Toteuttamisen keskeyttäminen komission toimesta

II.16.2.1. Keskeyttämisperusteet

Komissio voi keskeyttää *hankkeen* toteuttamisen kokonaan tai osittain seuraavissa tapauksissa:

- a) jos komissiolla on todisteita siitä, että avustuksen saaja on tehnyt *huomattavia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, tai jos avustuksen saaja ei täytä sopimusvelvoitteitaan;
- b) jos komissiolla on todisteita siitä, että avustuksen saaja on tehnyt systeemisiä tai toistuvia virheitä tai *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai rikkonut vakavalla tavalla velvoitteitaan unionin tai Euroopan atomienergiayhteisön, jäljempänä 'Euratom', rahoittamien muiden, sille samankaltaisin ehdoin myönnettyjen avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä virheillä, *sääntöjenvastaisuuksilla, petoksilla* tai velvoitteiden rikkomisilla on olennainen vaikutus tähän avustukseen; tai
- c) jos komissiolla on epäilyjä siitä, että avustuksen saaja on tehnyt *huomattavia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai rikkonut huomattavalla tavalla velvoitteitaan myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, ja jos komission on tarpeen selvittää, pitävätkö sen epäilyt paikkansa.

II.16.2.2. Keskeyttämismenettely

Vaihe 1 — Komission on ennen *hankkeen* keskeyttämistä lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan keskeyttää hanke;
 - ii) keskeyttämisen syistä;
 - iii) II.16 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta toteuttamista voitaisiin jatkaa; ja
- b) kehottaa koordinaattoria toimittamaan huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa muodollisen ilmoituksen vastaanottamisesta.

Vaihe 2 — Jos komissio ei saa huomauksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta jatkaa keskeyttämismenettelyä, sen on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- a) toteuttamisen keskeyttämisestä;
- b) keskeyttämisen syistä; ja
- c) II.16 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa niistä lopullisista edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta toteuttamista voitaisiin jatkaa; tai
- d) II.16 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa alustavasta päivämäärästä, jona tarvittavat tarkastukset on tarkoitus saada päätökseen.

Koordinaattorin on viipymättä ilmoitettava keskeyttämisestä muille avustuksen saajille. Keskeyttäminen tulee voimaan viiden kalenteripäivän kuluttua sen jälkeen, kun koordinaattori on vastaanottanut *muodollisen ilmoituksen*, tai muodollisessa ilmoituksessa mainittuna myöhempänä päivämääränä.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus* siitä, ettei se jatka keskeyttämismenettelyä.

II.16.2.3. Toteuttamisen jatkaminen

Jotta toteuttamista voitaisiin jatkaa, avustuksen saajien on täytettävä ilmoituksessa asetetut ehdot mahdollisimman pian ja ilmoitettava komissiolle siitä, miten tässä on edistytty.

Jos toteuttamisen jatkamiselle asetetut ehdot on täytetty tai tarvittavat tarkastukset tehty, komission on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle, että keskeyttämisen lopettamiselle asetetut ehdot täyttyvät; ja
- b) kehottaa koordinaattoria pyytämään sopimuksen muuttamista II.16 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tätä velvoitetta ei sovelleta, jos sopimus puretaan tai avustuksen saajan osallistuminen lopetetaan II.17 artiklan 1 tai 2 kohdan tai II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c, g tai h alakohdan mukaisesti.

II.16.3. Keskeyttämisen vaikutukset

Jos *hankkeen* toteuttamista voidaan jatkaa eikä sopimusta ole purettu, sopimukseen on tehtävä II.13 artiklan mukaisesti muutokset

- a) *hankkeen* toteuttamisen jatkamispäivän määrittämiseksi;
- b) *hankkeen* keston pidentämiseksi; ja
- c) *hankkeen* mukauttamiseksi uuteen tilanteeseen.

Keskeyttäminen päättyy muutoksessa määritettynä hankkeen jatkamispäivänä. Tämä päivämäärä voi olla aikaisempi kuin muutoksen voimaantulopäivä.

Mitään keskeyttämisen aikana aiheutuneita kustannuksia, jotka liittyvät keskeytetyn *hankkeen* tai *hankkeen* keskeytetyn osan toteutukseen, ei korvata eikä kateta avustuksesta.

Hankkeen toteuttamisen keskeyttäminen ei vaikuta komission oikeuteen purkaa sopimus tai lopettaa avustuksen saajan osallistuminen II.17 artiklan 3 kohdan mukaisesti eikä sen oikeuteen pienentää avustusta II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti tai periä takaisin aiheettomasti maksettuja määriä II.26 artiklan mukaisesti.

Kummallakaan sopimuspuolista ei ole oikeutta vaatia vahingonkorvausta sen johdosta, että toinen sopimuspuoli on keskeyttänyt toteuttamisen.

II.17. ARTIKLA — SOPIMUKSEN PURKAMINEN

II.17.1. Sopimuksen purkaminen koordinaattorin toimesta

Avustuksen saajat voivat purkaa sopimuksen.

Koordinaattorin on lähetettävä komissiolle purkamisesta *muodollinen ilmoitus*, jossa ilmoitetaan

- a) purkamisen syyt; ja
- b) päivämäärä, jona purkaminen tulee voimaan. Tämän päivämäärän on oltava myöhäisempi kuin muodollisen *ilmoituksen päivämäärä*.

Jos koordinaattori ei ilmoita purkamisen syytä tai jos komissio katsoo, ettei sopimusta voida purkaa ilmoitettujen syiden perusteella, sopimus katsotaan puretun sopimuksenvastaisesti.

Purkaminen tulee voimaan *muodollisessa ilmoituksessa* määrättyinä päivämäärinä.

II.17.2. Yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen lopettaminen koordinaattorin toimesta

Koordinaattori voi lopettaa yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen sopimuksen täyttämiseen kyseisen saajan tai kyseisten saajien pyynnöstä tai muiden avustuksen saajien pyynnöstä.

Koordinaattorin on lähetettävä komissiolle *muodollinen ilmoitus* osallistumisen lopettamisesta ja ilmoitettava siitä avustuksen saajalle, jonka osallistumisen lopettamisesta on kyse.

Jos koordinaattorin osallistuminen lopetetaan ilman sen suostumusta, *muodollisen ilmoituksen* tekee jokin toinen avustuksen saaja (muiden avustuksen saajien puolesta).

Muodollisen ilmoituksen on sisällettävä

- a) osallistumisen lopettamisen syyt;
- b) sen avustuksen saajan lausunto, jonka osallistumisen lopettamisesta on kyse (tai todisteet siitä, että tällaista lausuntoa on pyydetty kirjallisesti);
- c) päivämäärä, jona osallistumisen lopettaminen tulee voimaan. Tämän päivämäärän on oltava myöhäisempi kuin *muodollisen ilmoituksen päivämäärä*; ja
- d) II.17 artiklan 4 kohdan 2 alakohdan a alakohdan mukainen muutospyyntö.

Jos koordinaattori tai avustuksen saaja ei ilmoita osallistumisen lopettamisen syytä tai jos komissio katsoo, ettei osallistumista voida lopettaa ilmoitettujen syiden perusteella, osallistuminen katsotaan lopetetun sopimuksenvastaisesti.

Osallistumisen lopettaminen tulee voimaan *muodollisessa ilmoituksessa* määrättyinä päivämäärinä.

II.17.3. Sopimuksen purkaminen tai yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen lopettaminen komission toimesta

II.17.3.1. Purkamisperusteet

Komissio voi purkaa sopimuksen tai lopettaa yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen, jos

- a) avustuksen saajan oikeudellisessa, taloudellisessa tai teknisessä tilanteessa tai organisaatiossa tai omistussuhteissa tapahtunut muutos todennäköisesti vaikuttaa sopimuksen täyttämiseen olennaisesti tai saattaa kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen;
- b) jos muutokset, jotka sopimukseen on tehtävä sen vuoksi, että yhden tai useamman avustuksen saajan osallistuminen on lopetettu, asettaisivat kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen tai johtaisivat hakijoiden eriarvoiseen kohteluun;

- c) avustuksen saajat eivät toteuta *hanketta* liitteen II mukaisesti tai jos avustuksen saaja jättää täyttämättä jonkin muista olennaisista sopimusvelvoitteistaan;
- d) *hankkeen* toteuttaminen estyy tai keskeytyy ylivoimaisen esteen tai poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi ja joko
 - i) toteuttamisen jatkaminen on mahdotonta; tai
 - ii) sopimukseen on tehtävä muutoksia, jotka saattaisivat kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen tai olisivat vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta;
- e) avustuksen saaja tai henkilö, jolla on rajoittamaton vastuu kyseisen avustuksen saajan veloista, joutuu johonkin varainhoitoasetuksen 106 artiklan 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitetuista tilanteista;⁴
- f) avustuksen saaja tai siihen *sidoksissa oleva henkilö* joutuu johonkin varainhoitoasetuksen 106 artiklan 1 kohdan c–f alakohdassa tai 2 kohdassa tarkoitetuista tilanteista;
- g) komissiolla on todisteita siitä, että avustuksen saaja tai siihen *sidoksissa oleva henkilö* on tehnyt *huomattavia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, myös jos kyseinen avustuksen saaja tai siihen *sidoksissa oleva henkilö* on antanut vääriä tietoja tai jättänyt antamatta tarvittavia tietoja;
- h) komissiolla on todisteita siitä, että avustuksen saaja on tehnyt systeemisiä tai toistuvia virheitä tai *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai rikkonut vakavalla tavalla velvoitteitaan muiden, sille samankaltaisin ehdoin myönnettyjen unionin tai Euratomin avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä virheillä, *sääntöjenvastaisuuksilla, petoksilla* tai velvoitteiden rikkomisilla on olennainen vaikutus tähän avustukseen; tai
- i) komissio on lähettänyt avustuksen saajalle koordinaattorin kautta *muodollisen ilmoituksen*, jossa se pyytää avustuksen saajaa lopettamaan tämän sidosyhteisön osallistumisen, koska kyseinen sidosyhteisö on f, g tai h alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa ja asianomainen avustuksen saaja ei ole pyytänyt sopimuksen muuttamista siten, että kyseisen yhteisön osallistuminen lopetetaan ja sen tehtävät jaetaan uudelleen.

II.17.3.2. Purkamismenettely tai osallistumisen lopettamismenettely

Vaihe 1 — Komission on ennen sopimuksen purkamista tai yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen lopettamista lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*,

- a) jossa se ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan purkaa sopimus tai lopettaa osallistuminen;
 - ii) purkamisen tai osallistumisen lopettamisen syyt; ja
- b) kehottaa koordinaattoria

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 966/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä.

- i) toimittamaan 45 kalenteripäivän kuluessa muodollisen ilmoituksen vastaanottamisesta huomautukset kaikkien avustuksen saajien puolesta; ja
- ii) II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdassa tarkoitettussa tilanteessa ilmoittamaan komissiolle 45 kalenteripäivän kuluessa muodollisen ilmoituksen vastaanottamisesta toimenpiteistä, joilla varmistetaan sopimusvelvoitteiden noudattaminen.

Vaihe 2 — Jos komissio ei saa huomautuksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta jatkaa menettelyä, sen on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus* purkamisesta tai osallistumisen lopettamisesta ja purkamisen tai osallistumisen lopettamisen voimaantulopäivästä. Koordinaattorin on viipymättä ilmoitettava purkamisesta tai osallistumisen lopettamisesta muille avustuksen saajille.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus* siitä, ettei se jatka menettelyä.

Purkaminen tai osallistumisen lopettaminen tulee voimaan

- a) II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan a, b, c ja e alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa päivämääränä, joka on mainittu toisessa alakohdassa (ts. edellä tarkoitettussa vaiheessa 2) tarkoitettua purkamista tai osallistumisen lopettamista koskevassa *muodollisessa ilmoituksessa*;
- b) II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan d, f, g, h ja i alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sitä päivää seuraavana päivänä, jona koordinaattori saa toisessa alakohdassa (ts. edellä mainitussa vaiheessa 2) tarkoitetun, purkamista tai osallistumisen lopettamista koskevan *muodollisen ilmoituksen*.

II.17.4. Purkamisen ja osallistumisen lopettamisen vaikutukset

II.17.4.1. Sopimuksen purkamisen vaikutukset:

Koordinaattorin on 60 kalenteripäivän kuluessa purkamisen voimaantulopäivästä toimitettava loppumaksupyyntö I.4 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Jos komissio ei saa loppumaksupyyntöä edellä mainitussa määräajassa, ainoastaan kustannukset, jotka sisältyvät hyväksytyyn tekniseen raporttiin tai hyväksytyyn taloutta koskevaan selvitykseen, korvataan tai katetaan avustuksesta.

Jos komissio purkaa sopimuksen siksi, että koordinaattori on laiminlyönyt maksupyynnön toimittamista koskevan velvoitteensa, koordinaattori ei voi toimittaa maksupyyntöä purkamisen jälkeen. Tällöin sovelletaan toista alakohtaa.

Komissio laskee II.25 artiklassa tarkoitetun avustuksen lopullisen määrän ja I.4 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun loppumaksun toimitettujen raporttien perusteella. Vain ennen purkamisen voimaantulopäivää aiheutuneet kustannukset korvataan tai katetaan avustuksesta. Purkamisen voimaantulon jälkeen täytettäviin sopimuksiin liittyviä kustannuksia ei oteta huomioon, eikä niitä korvata tai kateta avustuksesta.

Komissio voi pienentää avustuksen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti, jos

- a) koordinaattori purkaa sopimuksen sopimuksenvastaisesti II.17 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä; tai
- b) komissio purkaa sopimuksen II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c, f, g, h tai i alakohdan nojalla.

Kumpikaan sopimuspuolista ei voi vaatia vahingonkorvausta sillä perusteella, että toinen sopimuspuoli on purkanut sopimuksen.

Yleisissä ehdoissa asetetut avustuksen saajien velvoitteet, etenkin I.4, II.6, II.8, II.9, II.14 ja II.27 artiklan mukaiset velvoitteet sekä mahdolliset tulosten käyttöä koskevat lisämääräykset, sitovat avustuksen saajia myös purkamisen jälkeen.

II.17.4.2. Yhden tai useamman avustuksen saajan osallistumisen lopettamisen vaikutukset:

- a) Koordinaattorin on esitettävä muutospyyntö, joka sisältää
 - i) ehdotuksen sen avustuksen saajan tai niiden avustuksen saajien tehtävien uudelleen jakamisesta, jonka tai joiden osallistumisen lopettamisesta on kyse; ja
 - ii) tarvittaessa määräykset yhden tai useamman avustuksen saajan ottamisesta sen avustuksen saajan tai niiden avustuksen saajien tilalle, jonka tai joiden osallistumisen lopettamisesta on kyse, ja viimeksi mainitun saajan tai viimeksi mainittujen saajien kaikkien sopimuksen mukaisten oikeuksien ja velvollisuuksien siirtämisestä tälle tai näille avustuksen saajille.

Jos komissio lopettaa avustuksen saajan osallistumisen, koordinaattorin on toimitettava muutospyyntö 60 kalenteripäivän kuluessa osallistumisen lopettamisen voimaantulopäivästä.

Jos koordinaattori lopettaa avustuksen saajan osallistumisen, muutospyyntö on sisällytettävä II.27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun osallistumisen lopettamista koskevaan *muodolliseen ilmoitukseen*.

Jos avustuksen saajan osallistumisen lopettaminen tulee voimaan *toteutusjakson* päättyttyä, muutospyyntöä ei tarvitse toimittaa, ellei kyseessä oleva avustuksen saaja ole koordinaattori. Viimeksi mainitussa tapauksessa muutospyyntöön on ehdotettava uutta koordinaattoria.

Jos komissio hylkää muutospyyntöön, sopimus voidaan purkaa II.17 kohdan 3 kohdan 1 alakohdan b alakohdan nojalla. Muutospyyntö voidaan hylätä, jos se saattaa kyseenalaiseksi avustuksen myöntämispäätöksen tai on vastoin hakijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta.

- b) Avustuksen saajan, jonka osallistumisen lopettamisesta on kyse, on toimitettava koordinaattorille
 - i) tekninen raportti; ja
 - ii) taloutta koskeva selvitys jaksolta, joka ulottuu viimeisen raportointijakson päättymisestä osallistumisen lopettamisen voimaantulopäivään.

Koordinaattorin on sisällytettävä nämä tiedot seuraavaa raportointijaksoa koskevaan maksupyyntöön.

Vain ennen osallistumisen lopettamisen voimaantulopäivää asianomaiselle avustuksen saajalle aiheutuneet kustannukset korvataan tai katetaan avustuksesta. Osallistumisen

lopettamisen voimaantulon jälkeen täytettäviin sopimuksiin liittyviä kustannuksia ei korvata tai kateta avustuksesta.

Komissio voi pienentää avustuksen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti, jos

- a) koordinaattori lopettaa avustuksen saajan osallistumisen sopimuksenvastaisesti II.17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä; tai
- b) komissio lopettaa avustuksen saajan osallistumisen II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c, f, g, h tai i alakohdan nojalla.

Kumpikaan sopimuspuolista ei voi vaatia vahingonkorvausta sillä perusteella, että toinen sopimuspuoli on lopettanut avustuksen saajan osallistumisen.

Yleisissä ehtoissa asetetut asianomaisen avustuksen saajan velvoitteet, etenkin I.4, II.6, II.8, II.9, II.14 ja II.27 artiklan mukaiset velvoitteet sekä mahdolliset tulosten käyttöä koskevat lisämääräykset, sitovat kyseistä avustuksen saajaa myös osallistumisen lopettamisen jälkeen.

II.18 ARTIKLA — SOVELLETTAVA LAKI, RIITOJEN RATKAISEMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOINEN PÄÄTÖS

II.18.1. Tähän sopimukseen sovelletaan unionin oikeutta ja tarvittaessa täydentävästi Belgian oikeuden säännöksiä.

II.18.2. SEUT-sopimuksen 272 artiklan mukaisesti Euroopan unionin yleisellä tuomioistuimella, tai jos kyseessä on muutoksenhaku, Euroopan unionin tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta unionin ja avustuksen saajan välisissä riita-asioissa, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa, soveltamista tai pätevyyttä, jos tällaisesta riita-asiasta ei päästä sopuratkaisuun.

II.18.3. SEUT-sopimuksen 299 artiklan mukaisesti komissio voi antaa II.26 artiklassa tarkoitettua takaisinperintää varten täytäntöönpanokelpoisen päätöksen, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle.

Tällaisesta päätöksestä voidaan nostaa kanne Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT-sopimuksen 263 artiklan mukaisesti.

OSA B — RAHOITUSMÄÄRÄYKSET

II.19. ARTIKLA — AVUSTUSKELPOISET KUSTANNUKSET

II.19.1. Kustannusten avustuskelpoisuusehdot

Hankkeen avustuskelpoisia kustannuksia ovat avustuksen saajalle *hankkeesta* todellisuudessa aiheutuneet kustannukset, jotka täyttävät seuraavat edellytykset:

- a) ne ovat aiheutuneet *toteutusjakson* aikana, paitsi jos ne ovat kustannuksia, jotka liittyvät I.4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun loppumaksupyyntöön ja sen perusteena oleviin asiakirjoihin;
- b) ne on ilmoitettu *hankkeen* alustavassa talousarviossa. Alustava talousarvio on liitteessä II;
- c) ne ovat aiheutuneet liitteessä II kuvatun *hankkeen* yhteydessä ja ovat välttämättömiä sen toteuttamiselle;
- d) ne ovat yksilöitävissä ja todennettavissa, ja ne on kirjattu avustuksen saajan kirjanpitoon ja määritetty avustuksen saajan sijoittautumisvaltiossa sovellettavien kirjanpitosäännösten ja avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti;
- e) ne täyttävät sovellettavassa vero- ja sosiaalilainsäädännössä asetetut vaatimukset; ja
- f) ne ovat kohtuullisia ja perusteltuja sekä moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisia erityisesti taloudellisuuden ja vaikuttavuuden osalta.

II.19.2. Avustuskelpoiset välittömät kustannukset

Jotta *hankkeen välittömät kustannukset* olisivat avustuskelpoisia, niiden on täytettävä II.19 artiklan 1 kohdassa asetetut avustuskelpoisuusehdot.

Etenkin seuraavassa luetellut kustannuserät ovat avustuskelpoisia *välittömiä kustannuksia*, jos ne täyttävät II.19 artiklan 1 kohdassa asetetut avustuskelpoisuusehdot sekä seuraavassa luetellut ehdot:

- a) *hankkeen* toteuttamiseen osallistuvan, avustuksen saajaan työ- tai palvelussuhteessa olevan henkilöstön kustannukset edellyttäen, että kyseiset kustannukset vastaavat avustuksen saajan tavanomaista palkkauskäytäntöä.

Tällaisiin kustannuksiin kuuluvat varsinaiset palkat sekä palkkoihin liittyvät sosiaalivakuutusmaksut ja muut lakisääteiset kulut; tällaiset kustannukset voivat sisältää myös lisäkorvauksia, kuten lisäsopimusten perusteella suoritettavia maksuja kyseisten sopimusten luonteesta riippumatta, edellyttäen, että kyseiset korvaukset maksetaan rahoituslähteestä riippumatta johdonmukaisesti tilanteissa, joissa tarvitaan asianomaista työpanosta tai asiantuntemusta;

Silloin kun luonnollinen henkilö työskentelee avustuksen saajalle muun sopimuksen kuin työsopimuksen nojalla tai kun kolmas osapuoli on siirtänyt luonnollisen henkilön työskentelemään avustuksen saajalle maksua vastaan, kyseisen henkilön kustannukset voidaan sisällyttää edellä tarkoitettuihin henkilöstökustannuksiin edellyttäen, että seuraavassa luetellut ehdot täyttyvät:

- i) kyseisen henkilön työskentelyolosuhteet vastaavat avustuksen saajan työntekijöiden työskentelyolosuhteita (etenkin työn organisoinnin, työtehtävien ja työtilojen osalta);
 - ii) työn tulos kuuluu avustuksen saajalle (ellei poikkeuksellisesti ole sovittu toisin); ja
 - iii) kustannukset eivät merkittävästi poikkea vastaavanlaisia tehtäviä työsopimuksen nojalla hoitavan, avustuksen saajan henkilöstön kustannuksista;
- b) matkakustannukset ja niihin liittyvät oleskelukustannukset, jos ne ovat avustuksen saajan tavanomaisen matkakorvauskäytännön mukaisia;
- c) (uusista tai käytetyistä) laitteista ja muista omaisuuseristä tehdyt poistot, sellaisina kuin ne on kirjattu avustuksen saajan kirjanpitoon edellyttäen, että
- i) poistot on tehty kansainvälisten tilinpäätösstandardien ja avustuksen saajan tavanomaisen kirjanpitokäytännön mukaisesti; ja
 - ii) omaisuuserä on hankittu II.10 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jos hankinta on tehty *toteutusjaksolla*;

Laitteiden ja muiden omaisuuserien vuokra- ja leasingkustannukset ovat myös avustuskelpoisia edellyttäen, että ne eivät ylitä vastaavista laitteista tai omaisuuseristä tehtäviä poistoja ja etteivät ne sisällä rahoituspalkkioita;

Avustuskelpoisia kustannuksia määritettäessä voidaan ottaa huomioon ainoastaan se osa laitteen tai omaisuuserän poistoista tai sen vuokra- tai leasingkustannuksista, joka vastaa *toteutusjaksoa* ja laitteen tai omaisuuserän todellista käyttöä *hankkeen* tarkoituksiin. Erityisehdoissa voidaan poikkeuksellisesti määrätä, että laitteen tai omaisuuserän koko hankintakustannus on avustuskelpoinen, jos tämä on hankkeen luonteen ja laitteen tai omaisuuserän käyttöyhteyden vuoksi perusteltua;

- d) kulutushyödykkeistä ja tarvikkeista aiheutuvat kustannukset, jos
- i) kyseiset hyödykkeet ja tarvikkeet on hankittu II.10 artiklan 1 kohdan mukaisesti; ja
 - ii) kohdennettu suoraan *hankkeeseen*;
- e) sopimuksessa asetetuista vaatimuksista suoraan aiheutuvat kustannukset (tiedotus, *hankkeen* arviointi, tarkastukset, käänös- ja kopiointikulut jne.), myös vaadittujen vakuuksien kustannukset, jos kyseiset palvelut on hankittu II.10 artiklan 1 kohdan mukaisesti;
- f) II.11 artiklassa tarkoitetuista *alihankintasopimuksista* aiheutuvat kustannukset, jos II.11 artiklan 1 kohdan a, b, c ja d alakohdassa asetetut edellytykset täyttyvät;

- g) II.12 artiklassa tarkoitettu kolmansille osapuolille myönnettävästä taloudellisesta tuesta aiheutuvat kustannukset, jos kyseisessä artiklassa asetetut edellytykset täyttyvät;
- h) avustuksen saajan maksamat verot ja maksut, etenkin arvonlisävero, jos ne kuuluvat avustuskelpoisiin *välittömiin kustannuksiin* ja jos sopimuksessa ei toisin määrätä.

II.19.3. Avustuskelpoiset välilliset kustannukset

Jotta *hankkeen välilliset kustannukset* olisivat avustuskelpoisia, niiden on vastattava kohtuullista osuutta avustuksen saajan kaikista yleiskustannuksista ja täytettävä II.19 artiklan 1 kohdassa asetetut avustuskelpoisuusehdot.

Avustuskelpoiset *välilliset kustannukset* on ilmoitettava kiinteänä prosenttiosuutena, joka on 7 prosenttia avustuskelpoisten *välittömien kustannusten* kokonaismäärästä, ellei I.3 artiklan 2 kohdassa toisin määrätä.

II.19.4. Kustannukset, jotka eivät ole avustuskelpoisia

Niiden mahdollisten muiden kustannusten lisäksi, jotka eivät täytä II.19 artiklan 1 kohdassa asetettuja edellytyksiä, avustuskelpoisia eivät ole seuraavat kustannukset:

- a) avustuksen saajan maksama pääoman tuotto ja osinko;
- b) lainoihin ja lainanhoitoon liittyvät kustannukset;
- c) varaukset tappioiden tai velkojen varalta;
- d) korkokustannukset;
- e) epävarmat saamiset;
- f) kurssitappiot;
- g) kustannukset, jotka avustuksen saajan pankki on veloittanut komissiolta tulevista tilisiirroista;
- h) kustannukset, jotka avustuksen saaja ilmoittaa ja jotka katetaan jonkin toisen, unionin talousarviosta rahoitettavan avustuksen saavan hankkeen yhteydessä. Tällaisiin avustuksiin kuuluvat myös jäsenvaltioiden myöntämät unionin talousarviosta rahoitetut avustukset ja muiden elinten kuin komission unionin talousarvion toteuttamiseksi myöntämät avustukset. Avustuksen saajat, jotka saavat EU:n tai Euratomin talousarviosta rahoitettua toiminta-avustusta, eivät saa esittää korvattavaksi välillisiä kustannuksia toiminta-avustuksen kattamalta (kattamilta) ajanjakso(i)lta, elleivät ne pysty osoittamaan, ettei toiminta-avustus kata mitään hankkeen kustannuksia;
- i) kolmansilta peräisin olevat luontoissuoritukset;
- j) kohtuuttomat tai perusteettomat kustannukset;
- k) vähennyskelpoinen arvonlisävero.

II.20. ARTIKLA — ILMOITETTUJEN MÄÄRIEN YKSILÖITÄVYYS JA TODENNETTAVUUS

II.20.1. Kustannusten ja rahoitusosuuksien ilmoittaminen

Kunkin avustuksen saajan on ilmoitettava avustuskelpoisina kustannuksina tai haettuna rahoitusosuutena

- a) todellisten kustannusten tapauksessa: *hankkeesta* todellisuudessa aiheutuneet kustannukset;
- b) yksikkökustannusten tai yksikkökorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: määrä, joka saadaan kertomalla liitteen IV alakohdassa ilmoitettu määrä yksikköä kohti todellisuudessa käytettyjen tai tuotettujen yksiköiden määrällä;
- c) kertausmana ilmoitettujen kustannusten tai kertakorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan iii alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa ilmoitettu kokonaismäärä edellyttäen, että kyseistä määrää vastaavat tehtävät on suoritettu tai kyseistä määrää vastaava osa *hankkeesta* on toteutettu liitteen I mukaisesti;
- d) kiinteämääräisten kustannusten tai rahoitusosuuksien tapauksessa: määrä, joka saadaan soveltamalla I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan iv alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan d alakohdassa ilmoitettua kiinteää prosenttiosuutta;
- e) avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen yksikkökustannusten tapauksessa: määrä, joka saadaan kertomalla avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti yksikköä kohti laskettu määrä todellisuudessa käytettyjen tai tuotettujen yksiköiden määrällä;
- f) avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kertausmana määritettyjen kustannusten tapauksessa: avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti laskettu kokonaismäärä edellyttäen, että kyseistä määrää vastaavat tehtävät tai sitä vastaava osa *hankkeesta* on toteutettu asianmukaisesti;
- g) avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kiinteämääräisten kustannusten tapauksessa: määrä, joka on saatu soveltamalla avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti laskettua kiinteää prosenttiosuutta.

II.20.2. Ilmoitettujen kustannusten ja rahoitusosuuksien perusteena oleva kirjanpito- ja muu asiakirja-aineisto

Kunkin avustuksen saajan on II.27 artiklassa tarkoitettujen tarkastusten yhteydessä pyydettyä esitettävä seuraavat:

- a) todellisten kustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi ilmoitetuista kustannuksista, kuten sopimukset, laskut ja kirjanpitoasiakirjat.

Lisäksi avustuksen saajan tavanomaisten kirjanpitomenettelyjen ja sisäisen tarkastuksen menettelyjen on mahdollistettava ilmoitettujen määrien täsmäyttäminen

suoraan sen kirjanpidon otteisiin ja ilmoitettujen määrien perusteena oleviin asiakirjoihin sisältyvien määrien kanssa.

- b) yksikkökustannusten tai yksikkökorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi ilmoitetuista yksikkömääristä.

Avustuksen saajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia avustuskelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi yksikköä kohti ilmoitetusta määrästä;

- c) kertausummana ilmoitettujen kustannusten tai kertakorvaukseen perustuvan rahoitusosuuden tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi *hankkeen* asianmukaisesta toteuttamisesta.

Avustuksen saajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia avustuskelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi kertausummana ilmoitetusta määrästä;

- d) kiinteämääräisten kustannusten tai rahoitusosuuksien tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi avustuskelpoisista kustannuksista tai haetusta rahoitusosuudesta, joihin tai johon kiinteää prosenttiosuutta sovelletaan.

Avustuksen saajan ei tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia avustuskelpoisia kustannuksia tai toimittaa asiakirjoja, kuten kirjanpidon otteita, todisteeksi sovelletusta kiinteästä prosenttiosuudesta;

- e) avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen yksikkökustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi ilmoitetuista yksikkömääristä;

- f) avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kertausummana määritettyjen kustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi *hankkeen* asianmukaisesta toteuttamisesta;

- g) avustuksen saajan tavanomaisen kustannuslaskentakäytännön mukaisesti ilmoitettujen kiinteämääräisten kustannusten tapauksessa: riittävät asiakirjat todisteeksi avustuskelpoisista kustannuksista, joihin kiinteää prosenttiosuutta sovelletaan.

II.20.3. Kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuuden määrittämistä koskevat edellytykset

II.20.3.1. Avustuksen saajan ei II.20 artiklan 2 kohdan e, f ja g alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tarvitse yksilöidä avustuksella katettavia todellisia avustuskelpoisia kustannuksia; sen on kuitenkin varmistettava, että kustannuslaskentakäytäntö, jota se on noudattanut avustuskelpoisia kustannuksia ilmoittaessaan, täyttää seuraavassa luetellut vaatimukset:

- a) noudatettu kustannuslaskentakäytäntö on sen tavanomainen kustannuslaskentakäytäntö, ja sitä sovelletaan objektiivisten kriteerien perusteella johdonmukaisesti rahoituslähteestä riippumatta;
- b) ilmoitetut kustannukset voidaan suoraan täsmäyttää sen liikekirjanpitoon kirjattujen määrien kanssa; ja

- c) ilmoitettuja kustannuksia määritettäessä käytetyt kustannuserät eivät sisällä kustannuksia, jotka eivät ole avustuskelpoisia, eivätkä kustannuksia, jotka on katettu muilla I.3 artiklan 2 kohdan mukaisilla avustusmuodoilla.

II.20.3.2. Jos erityisehdoissa niin määrätään, avustuksen saaja voi pyytää komissiota arvioimaan, täyttääkö sen tavanomainen kustannuslaskentakäytäntö asetetut vaatimukset. Jos erityisehdoissa niin edellytetään, pyyntöön on liitettävä todistus kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuudesta, jäljempänä 'kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuutta koskeva todistus'.

Kustannuslaskentakäytännön vaatimustenmukaisuutta koskevan todistuksen on oltava

- a) hyväksytyt tilintarkastajan antama, tai jos avustuksen saaja on julkisoikeudellinen yhteisö, toimivaltaisen ja riippumattoman virkamiehen antama; ja
- b) laadittu liitteen VIII mukaisesti.

Todistuksessa on vahvistettava, että avustuksen saajan kustannuslaskentakäytäntö, jota se noudattaa avustuskelpoisia kustannuksia ilmoittaessaan, täyttää II.20 artiklan 3 kohdan 1 alakohdassa asetetut vaatimukset ja mahdolliset erityisehdoissa asetetut lisävaatimukset.

II.20.3.3. Jos komissio on vahvistanut, että avustuksen saajan tavanomainen kustannuslaskentakäytäntö on vaatimusten mukainen, kyseistä käytäntöä noudattaen ilmoitettuja kustannuksia ei voida kiistää jälkikäteen, jos

- a) tosiasiallisesti noudatettu käytäntö vastaa komission hyväksymää käytäntöä; ja
- b) avustuksen saaja ei ole jättänyt antamatta mitään tietoja saadakseen kustannuslaskentakäytännölleen hyväksynnän.

II.21. ARTIKLA — AVUSTUKSEN SAAJIEN SIDOSYHTEISÖJEN KUSTANNUSTEN AVUSTUSKELPOISUUS

Jos erityisehdoissa määrätään avustuksen saajien sidosyhteisöistä, tällaisten yhteisöjen kustannukset ovat avustuskelpoisia edellyttäen, että

- a) ne täyttävät samat II.19 ja II.20 artiklassa määrätyt edellytykset, joita sovelletaan avustuksen saajiin; ja
- b) avustuksen saaja, jonka sidosyhteisöstä on kysymys, varmistaa, että siihen sovellettavia II.4, II.5, II.6, II.8, II.10, II.11 ja II.27 artiklan määräyksiä sovelletaan myös kyseiseen yhteisöön.

II.22. ARTIKLA — BUDJETTISIIRROT

Avustuksen saajat voivat muuttaa liitteessä II olevaa alustavaa talousarviota tekemällä avustuksen saajien tai budjettikohtien välisiä siirtoja, jos *hanke* toteutetaan liitteessä II kuvatun mukaisesti. Tällainen muuttaminen ei edellytä sopimuksen muuttamista II.13 artiklan mukaisesti.

Avustuksen saajat eivät kuitenkaan saa lisätä alustavaan talousarvioon sellaisiin *alihankintasopimuksiin* liittyviä kustannuksia, jotka eivät sisälly liitteeseen II, paitsi jos komissio hyväksyy tällaiset ylimääräiset *alihankintasopimukset* II.11 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti.

Poiketen siitä, mitä ensimmäisessä kohdassa määrätään, jos avustuksen saajat haluavat muuttaa sen II.26 artiklan 3 kohdan kolmannen alakohdan c alakohdassa tarkoitetun rahoitusosuuden arvoa, johon kullakin niistä on oikeus, koordinaattorin on pyydettävä sopimuksen muuttamista II.13 artiklan mukaisesti.

Kolme ensimmäistä kohtaa ei sovelleta määriin, jotka ovat I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan iii alakohdassa tai I.3 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja kertasummia tai kertakorvauksia.

II.23. ARTIKLA — RAPORTOINTIVAATIMUSTEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMINEN

Komissio voi purkaa sopimuksen II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdan mukaisesti ja pienentää avustuksen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti, jos koordinaattori

- a) ei ole toimittanut väli- tai loppumaksupyyntöä yhdessä I.4 artiklan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen kanssa 60 kalenteripäivän kuluessa vastaavan raportointijakson päättymisen jälkeen; ja
- b) ei toimita kyseistä pyyntöä uuden 60 kalenteripäivän määräajan kuluessa komission lähettämästä kirjallisesta muistutuksesta.

II.24. ARTIKLA — MAKSUJEN JA MAKSUAJAN KESKEYTTÄMINEN

II.24.1. Maksujen keskeyttäminen

II.24.1.1. Keskeyttämisperusteet

Komissio voi milloin tahansa keskeyttää osittain tai kokonaan ennakkomaksut ja välimaksut yhden tai useamman avustuksen saajan osalta tai loppumaksun kaikkien avustuksen saajien osalta,

- a) jos komissiolla on todisteita siitä, että avustuksen saaja on tehnyt *huomattavia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia tai petoksia* myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, tai jos avustuksen saaja ei täytä sopimusvelvoitteitaan;
- b) jos komissiolla on todisteita siitä, että avustuksen saaja on tehnyt systeemiä tai toistuvia virheitä tai *sääntöjenvastaisuuksia tai petoksia* tai rikkonut vakavalla tavalla velvoitteitaan unionin tai Euratomien rahoittamien muiden, sille samankaltaisin ehdoin myönnettyjen avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä virheillä, *sääntöjenvastaisuuksilla, petoksilla* tai velvoitteiden rikkomisilla on olennainen vaikutus tähän avustukseen; tai
- c) jos komissiolla on epäilyjä siitä, että avustuksen saaja on tehnyt *huomattavia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia tai petoksia* tai rikkonut huomattavalla tavalla velvoitteitaan

myöntämismenettelyssä tai sopimuksen täyttämässä, ja jos komission on tarpeen selvittää, pitävätkö sen epäilyt paikkansa.

II.24.1.2. Keskeyttämismenettely

Vaihe 1 — Komission on ennen maksujen keskeyttämistä lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan keskeyttää maksut;
 - ii) keskeyttämisen syistä;
 - iii) II.24 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta maksuja voidaan jatkaa; ja
- b) kehottaa koordinaattoria toimittamaan huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta.

Vaihe 2 — Jos komissio ei saa huomauksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta jatkaa keskeyttämismenettelyä, sen on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- a) maksujen keskeyttämisestä;
- b) keskeyttämisen syistä;
- c) II.24 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa niistä lopullisista edellytyksistä, joiden on täytyttävä, jotta maksuja voidaan jatkaa;
- d) II.24 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa alustavasta päivämäärästä, jona tarvittavat tarkastukset on tarkoitus saada päätökseen.

Koordinaattorin on viipymättä ilmoitettava keskeyttämisestä muille avustuksen saajille. Keskeyttäminen tulee voimaan päivänä, jona komissio lähettää sitä koskevan *muodollisen ilmoituksen* (vaihe 2).

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus* siitä, ettei se jatka keskeyttämismenettelyä.

II.24.1.3. Keskeyttämisen vaikutukset

Koordinaattorilla ei maksujen keskeyttämisjakson aikana ole oikeutta esittää

- a) mitään I.4 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja maksupyynnöitä ja niiden perusteena olevia asiakirjoja; tai
- b) jos maksujen keskeyttäminen koskee vain yhden tai useamman avustuksen saajan ennakko- tai välimaksuja, sellaisia maksupyynnöitä ja niiden perusteena olevia asiakirjoja, jotka liittyvät kyseisen yhden tai useamman avustuksen saajan *hankkeeseen* osallistumiseen.

Edellä tarkoitettut maksupyynnöt ja niiden perusteena olevat asiakirjat voidaan toimittaa heti, kun maksujen suorittamista jatketaan, tai ne voidaan sisällyttää ensimmäiseen I.4 artiklan 1

kohdassa määrätyn aikataulun mukaiseen maksupyyntöön, joka toimitetaan maksujen jatkamisen jälkeen.

Maksujen keskeyttäminen ei vaikuta koordinaattorin oikeuteen keskeyttää *hankkeen* toteuttaminen II.16 artiklan 1 kohdan mukaisesti tai sen oikeuteen purkaa sopimus II.17 artiklan 1 kohdan mukaisesti tai keskeyttää avustuksen saajan osallistuminen II.17 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

II.24.1.4. Maksujen jatkaminen

Jotta komissio voisi jatkaa maksuja, avustuksen saajien on täytettävä ilmoituksessa asetetut ehdot mahdollisimman pian ja ilmoitettava komissiolle siitä, miten ehtojen täyttämässä on edistytty.

Jos maksujen jatkamiselle asetetut ehdot täyttyvät, keskeyttäminen lopetetaan. Komissio tiedottaa tästä koordinaattorille *muodollisella ilmoituksella*.

II.24.2. Maksuajan keskeyttäminen

II.24.2.1. Komissio voi milloin tahansa keskeyttää I.4 artiklan 2, 3 ja 5 kohdassa määrättyjen maksuaikojen kulumisen, jos maksupyyntöä ei voida hyväksyä, koska

- a) se ei ole sopimusmääräysten mukainen;
- b) sen perusteeksi ei ole esitetty riittäviä asiakirjoja; tai
- c) taloutta koskevaan selvitykseen sisältyvien kustannusten avustuskelpoisuudesta on epäilyjä ja tarvitaan lisätarkistuksia, -arviointeja tai -tarkastuksia.

II.24.2.2. Komission on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- a) keskeyttämisestä; ja
- b) keskeyttämisen syistä.

Purkaminen tulee voimaan päivänä, jona komissio lähettää *muodollisen ilmoituksen*.

II.24.2.3. Jos maksuajan keskeyttämisedellytykset eivät enää täyty, keskeyttäminen lopetetaan ja jäljellä olevan maksuajan kulumisen jatkuu.

Jos keskeyttäminen jatkuu yli kaksi kuukautta, koordinaattori voi pyytää komissiota ilmoittamaan, jatketaanko keskeyttämistä edelleen.

Jos maksuajan kulumisen on keskeytetty sen vuoksi, etteivät tekniset raportit tai taloutta koskevat selvitykset ole sopimuksen mukaisia, eikä tarkistettua raporttia tai selvitystä ole toimitettu tai se on toimitettu mutta hylätty, komissio voi purkaa sopimuksen tai lopettaa avustuksen saajan osallistumisen II.17 artiklan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdan mukaisesti ja pienentää avustuksen määrää II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

II.25. ARTIKLA — AVUSTUKSEN LOPULLISEN MÄÄRÄN LASKEMINEN

Avustuksen lopullinen määrä riippuu siitä, missä määrin *hanke* on toteutettu sopimusehtojen mukaisesti.

Komissio laskee avustuksen lopullisen määrän loppumaksun suoritusajankohtana. Laskennassa on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1 — Korvausosuuden soveltaminen avustuskelpoiisiin kustannuksiin ja yksikkökorvaukseen, kiinteämääräiseen korvaukseen ja kertakorvaukseen perustuvien rahoitusosuuksien lisääminen

Vaihe 2 — Määrän rajoittaminen *avustuksen enimmäismäärään*

Vaihe 3 — Voiton tuottamista koskevaan kieltoon perustuva vähennys

Vaihe 4 — Sopimuksenvastaisesta toteutuksesta tai muiden sopimusvelvoitteiden rikkomisesta johtuva vähennys.

II.25.1. Vaihe 1 — Korvausosuuden soveltaminen avustuskelpoiisiin kustannuksiin ja yksikkökorvaukseen, kiinteämääräiseen korvaukseen ja kertakorvaukseen perustuvien rahoitusosuuksien lisääminen

Tämä vaihe toteutetaan seuraavassa kuvatulla tavalla:

- a) Jos avustusmuotona on I.3 artiklan 2 kohdan tarkoitettu avustuskelpoisten kustannusten korvaaminen, liitteessä III ilmoitettua korvausosuutta sovelletaan komission asianomaisten kustannuserien, avustuksen saajien ja sidosyhteisöjen osalta hyväksymiin *hankkeen* avustuskelpoiisiin kustannuksiin;
- b) jos avustusmuotona on I.3 artiklan 2 kohdan tarkoitettu yksikkökorvaukseen perustuva rahoitusosuus, liitteessä IV ilmoitettu yksikkökorvaus kerrotaan niiden yksiköiden todellisella määrällä, jotka komissio on hyväksynyt asianomaisten avustuksen saajien ja sidosyhteisöjen osalta;
- c) jos avustusmuotona on I.3 artiklan 2 kohdan tarkoitettu kertakorvaukseen perustuva rahoitusosuus, komissio soveltaa kyseisessä artiklassa asianomaisten avustuksen saajien ja sidosyhteisöjen osalta ilmoitettua kertakorvausta edellyttäen, että se katsoo, että kyseistä korvausta vastaavat tehtävät on suoritettu tai kyseistä korvausta vastaava osa *hankkeesta* on toteutettu liitteen I mukaisesti;
- d) jos avustusmuotona on I.3 artiklan 2 kohdan tarkoitettu kiinteämääräinen rahoitusosuus, kyseisessä artiklassa ilmoitettua kiinteää prosenttiosuutta sovelletaan komission asianomaisten avustuksen saajien ja sidosyhteisöjen osalta hyväksymiin avustuskelpoiisiin kustannuksiin tai rahoitusosuuksiin.

Jos I.3 artiklan 2 kohdassa määrätään useampien avustusmuotojen yhdistelmästä, tuloksena saadut määrät on laskettava yhteen.

II.25.2. Vaihe 2 — Määrän rajoittaminen *avustuksen enimmäismäärään*

Kokonaismäärä, jonka komissio maksaa avustuksen saajille, ei saa missään olosuhteissa ylittää *avustuksen enimmäismäärää*.

Jos vaiheessa 1 laskettu määrä on suurempi kuin avustuksen enimmäismäärä, avustuksen lopullinen määrä rajoitetaan kyseiseen enimmäismäärään.

II.25.3. Vaihe 3 — Voiton tuottamista koskevaan kieltoon perustuva vähennys

Avustus ei saa tuottaa avustuksen saajille voittoa, ellei erityisehdoissa toisin määrätä.

Voitolla tarkoitetaan ylijäämää, joka syntyy kun vaiheessa 1 ja 2 lasketusta määrästä, johon on lisätty *hankkeen* kaikki tulot, vähennetään *hankkeen* avustuskelpoisten kustannusten kokonaismäärä.

Hankkeen avustuskelpoisten kustannusten kokonaismäärä on niiden avustuskelpoisten kustannusten kokonaismäärä, jotka komissio on hyväksynyt I.3 artiklan 2 kohdan mukaisesti korvattavien kustannuserien osalta.

Hankkeen tulojen kokonaismäärä on niiden tulojen kokonaismäärä, jotka on vahvistettu, saatu tai varmistettu siihen päivään mennessä, jona koordinaattori laatii loppumaksupyynnön.

Tuloiksi katsotaan seuraavat:

- a) *hankkeen* tuottamat tulot;
- b) kolmansien osapuolten avustuksen saajalle tai sidosyhteisölle antamat rahoitusosuudet, jos kolmannet osapuolet ovat erityisesti osoittaneet kyseiset osuudet komission I.3 artiklan 2 kohdan mukaisesti korvaamien *hankkeen* avustuskelpoisten kustannusten rahoittamiseen.

Tuloiksi ei katsota seuraavia:

- a) kolmansien osapuolten antamat rahoitusosuudet, joita voidaan käyttää muiden kuin sopimuksen mukaisten avustuskelpoisten kustannusten kattamiseen;
- b) kolmansien osapuolten antamat rahoitusosuudet, joihin ei liity velvoitetta maksaa käyttämättä jäänyttä summaa takaisin *toteutusjakson* päättyessä.

Mahdollinen voitto vähennetään sitä lopullista korvausosuutta vastaavassa suhteessa, jonka mukaisesti korvataan komission I.3 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitettujen kustannuserien osalta hyväksymät *hankkeen* todelliset avustuskelpoiset kustannukset. Vähennystä sovelletaan vaiheissa 1 ja 2 laskettuun määrään.

II.25.4. Vaihe 4 — Sopimuksenvastaisesta toteutuksesta tai muiden sopimusvelvoitteiden rikkomisesta johtuva vähennys

Komissio voi pienentää *avustuksen enimmäismäärää*, jos *hanketta* ei ole toteutettu liitteessä II kuvatun mukaisesti (ts. jos *hanketta* ei ole toteutettu tai jos se on toteutettu puutteellisesti, vain osittain tai myöhässä) tai jos jotakin muuta sopimusvelvoitetta on rikottu.

Avustusta pienennetään suhteessa *hankkeen* sopimuksenvastaisen toteuttamisen tai muun sopimusrikkomuksen vakavuuteen.

Ennen kuin komissio pienentää avustuksen määrää, sen on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa tälle
 - i) aikomuksestaan pienentää *avustuksen enimmäismäärää*;
 - ii) määrästä, jolla se aikoo pienentää avustusta;
 - iii) vähennyksen syistä;

- b) kehottaa koordinaattoria toimittamaan huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa muodollisen ilmoituksen vastaanottamisesta.

Jos komissio ei saa huomautuksia tai jos se päättää saamistaan huomautuksista huolimatta tehdä vähennyksen, sen on lähetettävä koordinaattorille *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle päätöksestään.

Jos avustusta pienennetään, komissio laskee avustuksen pienennetyn määrän tekemällä *avustuksen enimmäismäärään (hankkeen sopimuksenvastaista toteuttamista tai velvoitteiden rikkomisen vakavuutta)* vastaavan vähennyksen.

Avustuksen lopullinen määrä on seuraavista kahdesta määrästä pienempi:

- a) määrä, joka on saatu vaiheissa 1–3; tai
b) vaiheen 4 tuloksena saatu pienennetty avustusmäärä.

II.26. ARTIKLA — TAKAISINPERINTÄ

II.26.1. Takaisinperintä loppumaksun yhteydessä

Jos loppumaksun suorittaminen tapahtuu takaisinperinnän muodossa, koordinaattorin on maksettava takaisinperittävä määrä takaisin komissiolle, vaikka se ei olisi ollut määrän lopullinen saaja.

II.26.2. Takaisinperintä loppumaksun suorittamisen jälkeen

Jos jokin määrä peritään takaisin II.27 artiklan 6, 7 tai 8 kohdan mukaisesti, tarkastuksen tai OLAFin tarkastushavaintojen kohteena olevan avustuksen saajan on maksettava kyseinen määrä takaisin komissiolle. Jos tarkastushavainnot eivät koske yksittäistä avustuksen saajaa (tai sen sidosyhteisöjä), koordinaattorin on maksettava kyseinen määrä takaisin komissiolle, vaikka se ei olisi ollut määrän lopullinen saaja.

Kukin avustuksen saaja on vastuussa kaikkien sellaisten määrien takaisinmaksusta, jotka komissio on aiheutta maksanut kyseisen avustuksen saajan sidosyhteisöille aiheutuneiden kustannusten osittaiseksi kattamiseksi.

II.26.3. Takaisinperintämenettely

Komission on ennen takaisinperintää lähetettävä asianomaiselle avustuksen saajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- a) ilmoittaa aikovansa periä takaisin aiheutta maksetun määrän;
b) ilmoittaa takaisinperittävän määrän ja takaisinperinnän syyt; ja
c) kehottaa avustuksen saajaa esittämään huomautuksensa määrääjän kuluessa.

Jos avustuksen saaja ei toimita huomautuksia tai jos komissio päättää sen toimittamista huomautuksista huolimatta jatkaa takaisinperintämenettelyä, komissio voi vahvistaa takaisinperinnän antamalla avustuksen saajalle veloituskulun muodossa olevan *muodollisen ilmoituksen*, jossa määrätään maksuehdot ja maksupäivä.

Jos maksua ei ole suoritettu veloituslaskussa ilmoitettuun päivämäärään mennessä, komissio perii kyseisen saamisensa

- a) kuittaamalla sen ilman avustuksen saajan etukäteen antamaa suostumusta sellaista muuta määrää vastaan, jonka komissio tai toimeenpanovirasto on (EU:n tai Euratomin talousarviosta) velkaa avustuksen saajalle, jäljempänä 'kuittaaminen'.

Komissio voi poikkeuksellisesti kuitata saamisensa jo ennen maksun eräpäivää turvatakseen unionin taloudelliset edut.

Tällaisesta kuittaamisesta voidaan nostaa kanne Euroopan unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT-sopimuksen 263 artiklan mukaisesti;

- b) perimällä sen vakuudesta, jos vakuuden asettamisesta on määrätty I.4 artiklan 2 kohdassa, jäljempänä 'vakuuden käyttöön ottaminen';
- c) vetoamalla avustuksen saajien yhteisvastuuseen, joka kullakin avustuksen saajalla on alustavassa talousarviossa sille osoitetun EU:n rahoitusosuuden enimmäismäärään asti (liite II, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna);
- d) oikeusteitse II.18 artiklan 2 kohdan tai erityisehtojen mukaisesti tai antamalla täytäntöönpanokelpoisen päätöksen II.18 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

II.26.4. Viivästyskorko

Jos maksua ei ole suoritettu veloituslaskussa asetettuun päivämäärään mennessä, takaisinperittäväseen määrään lisätään I.4 artiklan 14 kohdan mukainen viivästyskorko veloituslaskun mukaista eräpäivää seuraavasta päivästä siihen päivään asti, jona komissio saa maksun koko saamisestaan, kyseinen päivä mukaan luettuna.

Osasuorituksilla on katettava ensin kulut ja viivästyskorot ja vasta sen jälkeen varsinainen velkapääoma.

II.26.5. Pankkikulut

Takaisinperintämenettelyyn liittyvistä pankkikuluista vastaa asianomainen avustuksen saaja, paitsi jos sovelletaan direktiiviä 2007/64/EY⁵.

II.27. ARTIKLA — TARKASTUKSET JA ARVIOINTI

II.27.1. Tekniset ja taloudelliset tarkastukset ja väli- ja loppuarvioinnit

Komissio voi *hankkeen* toteutuksen aikana ja sen jälkeen tehdä teknisiä ja taloudellisia tarkastuksia varmistuakseen siitä, että avustuksen saajat toteuttavat *hanketta* asianmukaisesti ja noudattavat sopimusvelvoitteitaan. Se voi myös tarkastaa avustuksen saajien lakisääteisen

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, annettu 13 päivänä marraskuuta 2007, maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta.

kirjanpidon kertasummien, yksikkökustannusten tai kiinteiden määrien säännölliseksi arvioimiseksi.

Tarkastusten yhteydessä käyttöön annettuja tietoja ja asiakirjoja on käsiteltävä luottamuksellisina.

Lisäksi komissio voi tehdä väli- tai loppuarvioinnin, jossa arvioidaan *hankkeen* vaikutuksia asianomaisen unionin ohjelman tavoitteiden pohjalta.

Komission tarkastusten tai arviointien tekijänä voi olla joko komission oma henkilöstö tai ulkopuolinen elin, jonka se on valtuuttanut tekemään ne puolestaan.

Komissio voi aloittaa tällaiset tarkastukset tai arvioinnit sopimuksen täyttämisen aikana ja loppumaksun suorittamispäivästä alkavalla viiden vuoden jaksolla. Edellä tarkoitettu jakso on kolme vuotta, jos *avustuksen enimmäismäärä* on enintään 60 000 euroa.

Tarkastus- tai arviointimenettely katsotaan aloitetuksi päivänä, jona menettelystä ilmoittava komission kirje on vastaanotettu.

Jos tarkastuksen kohteena on sidosyhteisö, asianomaisen avustuksen saajan on ilmoitettava asiasta kyseiselle sidosyhteisölle.

II.27.2. Asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus

Avustuksen saajien on säilytettävä viiden vuoden ajan loppumaksun suorittamisesta kaikki alkuperäiset asiakirjat, etenkin kirjanpito- ja veroasiakirjat, asianmukaiselle välineelle tallennettuina, myös digitaalisessa muodossa olevat alkuperäiskappaleet silloin, kun ne hyväksytään avustuksen saajien kansallisessa lainsäädännössä, jolloin on noudatettava kyseisessä lainsäädännössä asetettuja edellytyksiä.

Edellä tarkoitettu säilytysjakso on kolme vuotta, jos *avustuksen enimmäismäärä* on enintään 60 000 euroa.

Ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa määrätyt ajanjaksot ovat pidempiä, jos avustuksen osalta on käynnissä tarkastuksia, muutoksenhakuja tai riita-asioita tai jos sen osalta on esitetty korvausvaatimuksia, II.27 artiklan 7 kohdassa tarkoitetut tapaukset mukaan luettuina. Avustuksen saajien on edellä tarkoitetuissa tapauksissa säilytettävä asiakirjat, kunnes kyseiset tarkastukset on tehty ja kyseiset muutoksenhaut, riita-asiat tai korvausvaatimukset ratkaistu.

II.27.3. Tiedonantovelvollisuus

Jos tarkastus tai arviointi aloitetaan ennen loppumaksun suorittamista, koordinaattorin on annettava kaikki, myös sähköiset, tiedot, joita komissio tai sen valtuuttama ulkopuolinen elin on pyytänyt. Komissio voi tarvittaessa pyytää avustuksen saajaa toimittamaan tällaiset tiedot suoraan.

Jos tarkastus aloitetaan loppumaksun suorittamisen jälkeen, edellisessä alakohdassa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta vastaa asianomainen avustuksen saaja.

Jos avustuksen saaja ei täytä ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa määrättyjä velvoitteitaan, komissio voi katsoa, että

- a) kustannukset, joiden perusteeksi avustuksen saaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, eivät ole avustuskelpoisia;
- b) yksikkökorvaukseen tai kertakorvaukseen perustuva rahoitusosuus tai kiinteämääräinen rahoitusosuus, jonka perusteeksi avustuksen saaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, on aiheeton.

II.27.4. Paikalla tehtävät tarkastukset

Paikalla tehtävän tarkastuksen aikana avustuksen saajien on annettava komission henkilöstölle ja komission valtuuttamalle ulkopuoliselle henkilöstölle pääsy paikkoihin ja tiloihin, joissa *hanketta* toteutetaan tai on toteutettu, sekä oikeus tutustua kaikkiin, myös sähköisiin, tietoihin, joita tarvitaan tarkastuksen tekemiseksi.

Avustuksen saajien on varmistettava, että tällaiset tiedot ovat saatavilla paikalla tehtävien tarkastusten tekoajankohtana ja että pyydyty tiedot annetaan asianmukaisessa muodossa.

Jos avustuksen saaja kieltäytyy antamasta ensimmäisessä ja toisessa alakohdassa tarkoitettua pääsy- tai tiedonsaantioikeutta, komissio voi katsoa, että

- a) kustannukset, joiden perusteeksi avustuksen saaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, eivät ole avustuskelpoisia;
- b) yksikkökorvaukseen tai kertakorvaukseen perustuva rahoitusosuus tai kiinteämääräinen rahoitusosuus, jonka perusteeksi avustuksen saaja ei ole toimittanut riittäviä tietoja, on aiheeton.

II.27.5. Tarkastukseen liittyvä kuulemismenettely

Tarkastuksen aikana tehtyjen havaintojen perusteella laaditaan alustava kertomus, jäljempänä 'alustava tarkastuskertomus'. Komissio tai sen valtuutettu edustaja toimittaa kyseisen kertomuksen asianomaiselle avustuksen saajalle, jonka on esitettävä mahdolliset huomautuksensa 30 kalenteripäivän kuluessa kertomuksen vastaanottamispäivästä. Lopullinen kertomus, jäljempänä 'lopullinen tarkastuskertomus', lähetetään asianomaiselle avustuksen saajalle 60 kalenteripäivän kuluessa huomautusten esittämiselle asetetun määräajan päättymisestä.

II.27.6. Tarkastushavaintojen vaikutukset

Komissio voi lopullisten tarkastushavaintojen perusteella toteuttaa tarpeellisiksi katsomansa toimenpiteet, myös periä takaisin kaikki suorittamansa maksut tai osan niistä loppumaksun suoritusajankohtana tai sen jälkeen II.26 artiklan mukaisesti.

Kun on kyse loppumaksun suorittamisen jälkeisistä lopullisista tarkastushavainnoista, takaisinperittävä määrä vastaa II.25 artiklan mukaisesti määritetyn, avustuksen tarkistetun lopullisen määrän ja avustuksen saajille sopimuksen mukaisesti *hankkeen* toteuttamisesta maksetun kokonaismäärän erotusta.

II.27.7. Systemisiä tai toistuvia virheitä, sääntöjenvastaisuuksia, petoksia ja velvoitteiden rikkomisia koskevat oikaisut

II.27.7.1. Komissio voi laajentaa muista avustuksista tehdyt tarkastushavainnot koskemaan tätä avustusta, jos

- a) asianomaisen avustuksen saajan todetaan tehneen systeemisiiä tai toistuvia virheitä tai *sääntöjenvastaisuuksia* tai *petoksia* tai rikkoneen velvoitteitaan muiden, samankaltaisin ehdoin myönnettyjen EU:n tai Euratomin avustusten yhteydessä, ja jos kyseisillä virheillä, *sääntöjenvastaisuuksilla*, *petoksilla* tai velvoitteiden rikkomisilla on olennainen vaikutus tähän avustukseen; ja
- b) lopulliset tarkastushavainnot toimitetaan asianomaiselle avustuksen saajalle *muodollisella ilmoituksella* yhdessä sellaisen luettelon kanssa, joka sisältää tarkastushavaintojen piiriin kuuluvat avustukset II.27 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla jaksolla.

Tarkastushavaintojen laajentaminen voi johtaa

- a) kustannusten hylkäämiseen avustuskelvottomina;
- b) avustuksen määrän pienentämiseen II.25 artiklan 4 kohdan mukaisesti;
- c) aiheetta maksettujen määrien takaisinperintään II.26 artiklan mukaisesti;
- d) maksujen keskeyttämiseen II.24 artiklan 1 kohdan mukaisesti;
- e) *hankkeen* toteutuksen keskeyttämiseen II.16 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- f) sopimuksen purkamiseen tai osallistumisen lopettamiseen II.17 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

II.27.7.2. Komission on lähetettävä asianomaiselle avustuksen saajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle systeemisistä tai toistuvista virheistä ja tarkastushavaintojen laajentamista koskevasta aikomuksestaan, sekä luettelo avustuksista, joita koskemaan tarkastushavainnot laajennetaan.

- a) Jos tarkastushavainnot koskevat kustannusten avustuskelpoisuutta, noudatetaan seuraavaa menettelyä:

Vaihe 1 — *Muodollisen ilmoituksen* on sisällettävä

- i) kehoitus huomautusten esittämiseen tarkastushavaintojen piiriin kuuluvien avustusten luettelosta;
- ii) pyyntö, joka koskee tarkistettujen taloutta koskevien selvitysten toimittamista kaikkien kyseeseen tulevien avustusten osalta;
- iii) mahdollisuuksien mukaan komission määrittämä ekstrapoloinnissa sovellettava oikaisuprosentti, jota komissio käyttää laskiessaan määriä, jotka hylätään systeemisten tai toistuvien virheiden tai *sääntöjenvastaisuuksien*, *petosten* tai velvoitteiden rikkomisten vuoksi, jos asianomainen avustuksen saaja
 - katsoo, ettei tarkistettujen taloutta koskevien selvitysten toimittaminen ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista; tai
 - ei toimita tarkistettuja taloutta koskevia selvityksiä.

Vaihe 2 — Asianomaisella avustuksen saajalla on *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta laskettuna 60 kalenteripäivää aikaa toimittaa huomautuksensa ja tarkistetut taloutta koskevat selvitykset tai ehdottaa asianmukaisesti perusteltua vaihtoehtoista oikaisumenetelmää. Komissio voi pidentää tätä ajanjaksoa perustelluissa tapauksissa.

Vaihe 3 — Jos asianomainen avustuksen saaja toimittaa tarkistetut taloutta koskevat selvitykset, joissa on otettu huomioon tarkastushavainnot, komissio määrittää oikaisun määrän näiden selvitysten perusteella.

Jos avustuksen saaja ehdottaa vaihtoehtoista oikaisumenetelmää ja komissio hyväksyy tämän menetelmän, komission on lähetettävä avustuksen saajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- i) hyväksyvänsä vaihtoehtoisen oikaisumenetelmän;
- ii) kyseisellä menetelmällä määritetyn avustuskelpoisten kustannusten tarkistetun määrän.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä asianomaiselle avustuksen saajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- i) ilmoittaa, ettei se hyväksy huomautuksia tai ehdotettua vaihtoehtoista menetelmää;
- ii) ilmoittaa avustuskelpoisten kustannusten tarkistetun määrän, joka on laskettu soveltamalla avustuksen saajalle alun perin ilmoitettua ekstrapolointimenetelmää.

Jos systemiset tai toistuvat virheet tai *sääntöjenvastaisuudet, petokset* tai velvoitteiden rikkomiset havaitaan loppumaksun suorittamisen jälkeen, takaisinperittävä määrä vastaa seuraavien määrien erotusta:

- i) II.25 artiklan mukaisesti määritetty, avustuksen tarkistettu lopullinen määrä, joka perustuu avustuksen saajan ilmoittamiin ja komission hyväksymiin tarkistettuihin avustuskelpoisiin kustannuksiin tai ekstrapoloinnin tuloksena saatuun avustuskelpoisten kustannusten tarkistettuun määrään; ja
- ii) avustuksen saajalle sopimuksen mukaisesti *hankkeen* toteuttamisesta maksettu kokonaismäärä.

b) Jos tarkastushavainnot koskevat sopimuksenvastaista toteutusta tai jonkin muun sopimusvelvoitteen rikkomista, noudatetaan seuraavaa menettelyä:

Vaihe 1 — *Muodollisen ilmoituksen* on sisällettävä

- i) avustuksen saajalle osoitettu kehoitus huomautusten esittämiseen tarkastushavaintojen piiriin kuuluvien avustusten luettelosta; ja
- ii) tiedot kiinteästä oikaisuprosentista, jota komissio aikoo soveltaa *avustuksen enimmäismäärään* tai sen osaan suhteellisuusperiaatetta noudattaen.

Vaihe 2 — Asianomaisella avustuksen saajalla on *muodollisen ilmoituksen* vastaanottamisesta laskettuna 60 kalenteripäivää aikaa toimittaa huomautuksensa tai ehdottaa asianmukaisesti perusteltua vaihtoehtoista kiinteää prosenttiosuutta.

Vaihe 3 — Jos komissio hyväksyy avustuksen saajan ehdottaman vaihtoehtoisen kiinteän prosenttiosuuden, sen on lähetettävä asianomaiselle avustuksen saajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se ilmoittaa tälle

- i) hyväksyvänsä vaihtoehtoisen kiinteän prosenttiosuuden;
- ii) kyseistä kiinteää prosenttiosuutta soveltamalla saadun avustuksen oikaistun määrän.

Muissa tapauksissa komission on lähetettävä asianomaiselle avustuksen saajalle *muodollinen ilmoitus*, jossa se

- i) ilmoittaa, ettei se hyväksy huomautuksia tai ehdotettua vaihtoehtoista kiinteää prosenttiosuutta;
- ii) ilmoittaa avustuksen oikaistun määrän, joka on laskettu soveltamalla avustuksen saajalle alun perin ilmoitettua kiinteää prosenttiosuutta.

Jos systeemiset tai toistuvat virheet tai *sääntöjenvastaisuudet, petokset* tai velvoitteiden rikkomiset havaitaan loppumaksun suorittamisen jälkeen, takaisinperittävä määrä vastaa seuraavien määrien erotusta:

- i) kiinteämääräisen oikaisun tekemisen jälkeen saatu avustuksen tarkistettu lopullinen määrä; ja
- ii) avustuksen saajille sopimuksen mukaisesti *hankkeen* toteuttamisesta maksettu kokonaismäärä.

II.27.8. OLAFin tarkastukset ja todentamiset

Euroopan petostentorjuntavirastolla (OLAF) on tarkastuksia ja todentamisia varten samat oikeudet, erityisesti pääsy- ja tiedonsaantioikeudet, kuin komissiolla.

OLAF voi neuvoston asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96⁶ ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 883/2013⁷ mukaan tehdä paikalla suoritettavia todentamisia ja tarkastuksia noudattaen menettelyjä, joista säädetään unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi *petoksilta* ja muilta *sääntöjenvastaisuuksilta* annetussa unionin lainsäädännössä.

OLAFin tarkastushavainnot voivat johtaa siihen, että komissio perii määriä takaisin avustuksen saajilta.

OLAFin tutkimuksessa tehdyt havainnot voivat lisäksi johtaa kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikoskanteen nostamiseen.

II.27.9. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastukset

Euroopan tilintarkastustuomioistuimella on tarkastuksia ja todentamisia varten samat oikeudet, erityisesti pääsy- ja tiedonsaantioikeudet, kuin komissiolla.

⁶ Neuvoston asetus (Euratom, EY) N:o 2185/96, annettu 11 päivänä marraskuuta 1996, komission paikan päällä suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi.

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 883/2013, annettu 11 päivänä syyskuuta 2013, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista.